

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง บทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา
ในการยกระดับการส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษา
และวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลีย

จัดทำโดย นางสาวชมพูนุช ชมภูคำ
รหัส 13021

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 13 ปี 2564
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง บทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ในการยกระดับการส่งเสริม
ความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรีย

จัดทำโดย นางสาวชมพูนุช ชมภูคำ
รหัส 13021

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 13 ปี 2564
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต อู๋ม เมาลานนท์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. พลอย สืบวิเศษ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ในการยกระดับความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยและออสเตรีย เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการดำเนินการที่จะช่วยเพิ่มพูนความร่วมมือในด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรียให้เข้มแข็งมากขึ้น เนื่องจากโลกปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กระแสของการแข่งขันด้านนวัตกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จะทวีความรุนแรงมากขึ้น ประเทศใดที่มีการใช้นวัตกรรมและองค์ความรู้ มาพัฒนาประเทศ ย่อมจะมีระบบเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งกว่าและเติบโตไปในทางที่ดีกว่า ดังนั้นความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการ รวมถึงการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านนวัตกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคือกุญแจสำคัญของการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันดังกล่าวของโลก

เป็นเรื่องน่ายินดียิ่งที่สัมพันธ์ไมตรีระหว่างไทยและออสเตรียดำเนินมาอย่างยาวนานกว่า 150 ปี ด้วยความราบรื่นและยั่งยืน การดำเนินนโยบายการทูตสาธารณะเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีในระดับประชาชนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศกระชับแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ยังผลบวกต่อทุกมิติของความร่วมมือทวิภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยและออสเตรียที่ดำเนินมากกว่า 50 ปีและเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม นับตั้งแต่ ออสเตรียร่วมมือกับรัฐบาลไทยก่อตั้งโรงเรียนเทคนิคสตัดท์บวร์ก จังหวัดชลบุรี ในปี 2512 โดยออสเตรียให้การสนับสนุนในการจัดหาเครื่องจักรเครื่องมือ และส่งคณะผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการติดตั้งและการทำงานของเครื่องจักรกล อีกทั้งยังช่วยฝึกอบรมคณาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งนำหลักสูตรด้านอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพของออสเตรียมาปรับใช้ นอกจากนี้ ไทยและออสเตรียยังมีการลงนามความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการหลายฉบับ ยังผลให้มีการแลกเปลี่ยนทุนการศึกษา ทุนการวิจัย และทุนแลกเปลี่ยนนักวิทยาศาสตร์และคณาจารย์ในสาขาวิชาการต่าง ๆ มาโดยตลอด ซึ่งประเทศไทยได้เรียนรู้ แลกเปลี่ยน และรับประโยชน์จากออสเตรียซึ่งเป็นประเทศที่มีระบบการศึกษาและวิชาการที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ อีกทั้งยังเป็นประเทศที่มีการบริหารจัดการที่ดี เป็นระบบ และมีองค์ความรู้เป็นเลิศด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ประยุกต์

จากการศึกษาและการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของ ความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรีย พบว่า สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนาสามารถมีบทบาทในการยกระดับความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรียให้กระชับแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความได้เปรียบของการติดต่อประสานงาน

อย่างใกล้ชิดกับฝ่ายออสเตรเลีย และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในเชิงลึกในทุกมิติ แล้วนำมาประมวลและวิเคราะห์ให้เข้ากับยุทธศาสตร์ภาพรวมของประเทศไทย เพื่อให้ได้ประเด็นที่ประเทศไทยต้องการจากออสเตรเลีย โดยสถานเอกอัครราชทูตฯ ต้องปรับทิศทางการดำเนินงานให้เป็นเชิงรุก เพื่อทำหน้าที่มากกว่าการเป็นผู้ประสานงานและรับทราบข้อมูลข่าวสาร เมื่อมีการมอบทุนการศึกษาหรือแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษาระหว่างกัน แต่มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานยุทธศาสตร์ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินความร่วมมือด้านนี้ โดยมุ่งเน้นการรักษาความสัมพันธ์อันดีที่มีอยู่เดิมกับหน่วยงานราชการ สถาบันอุดมศึกษาของออสเตรเลีย และเครือข่ายมหาวิทยาลัยในอาเซียน กับมหาวิทยาลัยในทวีปยุโรป(ASEAN-European Academic University Network หรือ ASEA-UNINET) ซึ่งถือว่าเป็นพันธมิตรดั้งเดิม รวมทั้งยังต้องแสวงหาพันธมิตรและเครือข่ายใหม่ ๆ ทางด้านการศึกษาและวิชาการ การวิจัยและการพัฒนา อาทิ ศูนย์ความเป็นเลิศ สถาบันการวิจัยและการพัฒนา และองค์กรที่มีองค์ความรู้ด้านนวัตกรรม อาทิ การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ พลังงานสะอาด และพลังงานทดแทน วิสาหกิจเริ่มต้น และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เป็นต้น ซึ่งประเด็นเหล่านี้ถือเป็นจุดแข็งของออสเตรเลียและเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยในการพัฒนา ทุนมนุษย์ตามยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐบาล เพื่อช่วยให้ประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วยองค์ความรู้ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อให้พ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง มีความสมดุลในการพัฒนาทุกด้าน มีความสามารถในการแข่งขัน และสามารถปรับตัวได้ทันท่วงทีสู่โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว และซับซ้อนมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ 13 ประจำปี 2564 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ โดยผู้ศึกษาได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย เอกอัครราชทูตอัม เมาลานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์ รองศาสตราจารย์ ดร. พลอย สืบวิเศษ ซึ่งได้กรุณาชี้แนะและให้มุมมองที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อกระบวนการทางความคิดของ ผู้ศึกษาและเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รายงานการศึกษานี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อคณะที่ปรึกษาทั้งสามท่านมา ณ ที่นี้

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณนางสาวมรกต ศรีสวัสดิ์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ซึ่งนอกจากจะกรุณาอนุมัติให้ผู้ศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรบริหารนักการทูตครั้งนี้แล้ว ยังให้คำแนะนำและสนับสนุนให้ผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรีย ทั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนข้าราชการสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ที่ช่วยรับภาระงานในระหว่างที่ผู้ศึกษาเข้ารับการฝึกอบรม

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณนายทรงศักดิ์ สายเชื้อ อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ระหว่างปี 2561-2562 และเพื่อนข้าราชการที่ประจำการที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ในช่วงปี 2559 จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ จากหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งของไทยและออสเตรีย ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำรายงานฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศ เทวะวงศ์วโรปการ และเจ้าหน้าที่สถาบันฯ ทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้จัดเตรียมหลักสูตรการฝึกอบรม “วิถีปกติแบบใหม่” ได้อย่างน่าประทับใจ แม้จะทำให้ผู้ศึกษาต้องปรับตัวและปรับทัศนคติต่อ การอบรมวิถีปกติแบบใหม่นี้ อยู่ไม่น้อย แต่ได้รับประโยชน์อย่างครบถ้วนจากองค์ความรู้ที่มีคุณค่า มุมมอง แง่คิดและประสบการณ์ที่หลากหลายรอบด้านที่สามารถนำไปต่อยอดและเพิ่มพูนทักษะสำหรับการเป็นนักบริหารการทูต ทั้งนี้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณครอบครัวและเพื่อน ๆ สำหรับกำลังใจ และขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น นบท. 13 จากกระทรวงการต่างประเทศและจากส่วนราชการอื่น ๆ ที่แม้พบกันเพียงผ่านทางจอภาพ แต่ก่อให้เกิดมิตรภาพและไม่ตรีจิตที่น่าประทับใจ

จึงขอขอบคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

ชมพูนุช ชมภูคำ

กันยายน 2564

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	4
1.4 คำถามการศึกษา	5
1.5 สมมติฐานการศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ของการศึกษา	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 อำนาจอ่อน	6
2.2 การทูตสาธารณะ	8
2.3 ทฤษฎีการวิเคราะห์ SWOT	13
2.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	14
2.5 สรุปกรอบแนวคิด	14
บทที่ 3 ผลการศึกษา	16
3.1 ศักยภาพของออสเตรเลียในด้านการศึกษาและวิชาการ	16
3.2 ความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลีย	19
3.3 บทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ในการยกระดับความร่วมมือ ด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลีย	23
3.4 ปัญหาและอุปสรรค	25
3.5 ผลการวิเคราะห์ SWOT	29
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	32
4.1 สรุปผลการศึกษา	32
4.2 ข้อเสนอแนะ	33

บรรณานุกรม	38
ภาคผนวก	41
ประวัติผู้เขียน	52

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	การวิเคราะห์ SWOT	14
ตารางที่ 2	สรุปผลการวิเคราะห์ SWOT	31

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1.1 ความเป็นมา

สัมพันธไมตรีระหว่างไทยและออสเตรียดำเนินมาอย่างยาวนานกว่า 150 ปี ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งราชอาณาจักรสยามกับสมเด็จพระจักรพรรดิฟรันทซ์ โยเซฟที่ 1 แห่งจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการี ออสเตรียเป็นประเทศแรก ๆ ที่ส่งผู้แทนทางการทูตมาประจำประเทศไทยก่อนประเทศตะวันตกอื่น ๆ ต่อมา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งสองประเทศได้จัดทำสนธิสัญญาไมตรี การค้า และการเดินเรือ เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2412 และได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการในระดับเอกอัครราชทูตระหว่างกันในปี พ.ศ. 2506

สัมพันธภาพอันดีระหว่างไทยและออสเตรียมีพื้นฐานจากการเจริญพระราชไมตรีในระดับ พระประมุขและพระบรมราชวงศ์ ก่อปรกกับการประสานความร่วมมือของรัฐบาลทั้งสองประเทศยังผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและออสเตรียดำเนินไปอย่างราบรื่นและยั่งยืนในทุกมิติ ด้านการเมือง หลังจากคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปปรับข้อมติเกี่ยวกับประเทศไทย เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2560 ให้ประเทศสมาชิกสามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองในทุกระดับกับประเทศไทย ฝ่ายออสเตรียได้เริ่มกลับมามีปฏิสัมพันธ์กับไทยอย่างเป็นทางการ มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้แทนระดับสูงของทั้งสองฝ่ายเป็นระยะ ด้านการค้า ในปี 2563 มูลค่าการค้าระหว่างไทยและออสเตรีย คิดเป็นเงิน 742 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ไทยส่งออก 226 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และนำเข้า 516 ล้านดอลลาร์สหรัฐ¹ ด้านการลงทุน จนถึงปัจจุบันมีบริษัทออสเตรียเข้ามาทำการค้าและลงทุนในไทยประมาณ 116 บริษัท มูลค่าการค้าการลงทุนตามข้อมูลของธนาคารแห่งชาติออสเตรียในปี 2563 คิดเป็น 360 ล้านยูโร หรือประมาณ 13,600 ล้านบาท² มีโครงการจากออสเตรียที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในปี 2563 จำนวน 1 โครงการ คิดเป็น

¹ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ลำดับคู่ค้าของไทย, [ออนไลน์], 2564, แหล่งที่มา:

<https://api.dtn.go.th/files/v3/6049988cef414091462c4979/download>.

² สัมภาษณ์ Günther Sucher, อัครราชทูตที่ปรึกษาฝ่ายพาณิชย์ สำนักงานการค้าของออสเตรียประจำประเทศไทย, 25 มิถุนายน 2564.

มูลค่า 2,476 ล้านบาท³ ขณะที่ภาคเอกชนไทยเข้าไปลงทุนในออสเตรเลียยังน้อย โดยเป็นการลงทุนในธุรกิจผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โรงแรม และร้านอาหาร ล่าสุด ภาคเอกชนไทยมีแผนก่อสร้างห้างสรรพสินค้าในกรุงเวียนนา กำหนดเปิดให้บริการในปี 2566 ด้านการท่องเที่ยว ก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นักท่องเที่ยวชาวออสเตรเลียเดินทางมาประเทศไทยปีละประมาณ 100,000 คน ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาออสเตรเลียปีละ ประมาณ 40,000 คน ชุมชนไทย ปัจจุบันมีคนไทยอาศัยอยู่ในออสเตรเลีย ประมาณ 5,200 คน เป็นนักเรียนประมาณ 80 คน ที่เหลือเป็นแรงงานและแม่บ้าน มีร้านอาหารไทยประมาณ 29 ร้าน ร้านนวดและสปา ประมาณ 40 ร้าน และมีวัดไทย 8 วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยในออสเตรเลีย

ความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการเป็นอีกหนึ่งมิติของการดำเนินการทูตสาธารณะ ในระดับประชาชนเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยและออสเตรเลียที่เห็นผลชัดเจน อย่างเป็นรูปธรรม โดยในปี 2512 ออสเตรเลียร่วมมือกับรัฐบาลไทยก่อตั้งโรงเรียนเทคนิคสตีทท์บิง จังหวัดชลบุรี ซึ่งออสเตรเลียให้การสนับสนุนในการจัดหาเครื่องจักรเครื่องมือ และส่งคณะผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการติดตั้งและการทำงานของเครื่องจักรกล อีกทั้งยังช่วยฝึกอบรมคณาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งนำหลักสูตรด้านอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพของออสเตรียมาปรับใช้ จากนักเรียน 95 คนในปีแรกของการก่อตั้ง ปัจจุบันโรงเรียนเทคนิคสตีทท์บิงเลื่อนสถานะเป็นวิทยาลัยเทคนิคสตีทท์บิงมีนักเรียนกว่า 5,400 คน และได้รับยกย่องให้เป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาต้นแบบ (Super Model) แห่งเดียว ประเภทวิทยาลัยเทคนิคของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ในปี 2527 ไทยและออสเตรเลียจัดตั้งคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปะ มีการดำเนินความร่วมมือร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบของการให้ทุนการศึกษาในระดับปริญญาเอก ทุนการวิจัยในระดับหลังปริญญาเอก ทุนแลกเปลี่ยนนักวิทยาศาสตร์และวิจัย ทุนฝึกอบรมด้านการดนตรี รวมทั้งการเชิญศาสตราจารย์อาคันตุกะชาวออสเตรเลียมาให้บริการทางวิชาการในมหาวิทยาลัยของไทย สาขาของความร่วมมือทางการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลียครอบคลุมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เศรษฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ สุขภาพเภสัชศาสตร์และการแพทย์ และมนุษยศาสตร์วัฒนธรรมและดนตรี นอกจากนี้ ในปี 2537 ออสเตรเลียร่วมกับไทย อินโดนีเซีย และเวียดนามก่อตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยในอาเซียนกับมหาวิทยาลัยในทวีปยุโรป (ASEAN-European Academic University Network หรือ ASEAN-UNINET) โดยมีไทยเป็นศูนย์กลางของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือทางด้านวิชาการ เทคโนโลยี และศิลปะร่วมกัน

³ สำนักงานเศรษฐกิจการลงทุน ณ นครแฟรงก์เฟิร์ต, แหล่งที่มา: สำนักคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ, กรกฎาคม 2564. (ข้อมูลภายใน)

1.1.2 ความสำคัญของปัญหา

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ในฐานะหน่วยงานของรัฐบาลไทยในต่างประเทศ มีหน้าที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคีในทุกมิติกับประเทศเจ้าบ้าน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และการคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ โดยได้ดำเนินงานตามแผนแม่บทของกระทรวงการต่างประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์ประเด็น การต่างประเทศ (ปี 2561-2580) หรือ การต่างประเทศ 5 มี⁴ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อ 5 แผนย่อย การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ (มีพลัง) ที่มีเป้าหมายส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนขับเคลื่อน การต่างประเทศด้วยการทูตเพื่อประชาชนและการทูตสาธารณะ

ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยและออสเตรีย สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายการทูตสาธารณะ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ประเทศไทย ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย รวมทั้งเพื่อฟื้นฟูภาพลักษณ์ที่ดี ตลอดจนสร้างความรู้สึกนิยมไทยและทัศนคติเชิงบวกต่อประเทศไทย และสร้างความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ต่อประชาชน ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่า เป็นแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ในการทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและออสเตรียดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ไม่มีข้อขัดแย้ง และ ยั่งยืนในทุกมิติ

อย่างไรก็ดี ในอีกมิติหนึ่งของการดำเนินนโยบายการทูตสาธารณะด้านความร่วมมือ ด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรีย ซึ่งดำเนินมาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องกว่า 50 ปี และมีผลเป็นรูปธรรม พบว่า บทบาทของสถานเอกอัครราชทูตฯ ในด้านนี้ยังจำกัดเพียง การรับทราบ ข้อมูลข่าวสาร เมื่อการเจรจา การพิจารณาให้ทุน หรือการทำความตกลงแลกเปลี่ยนคณาจารย์และ บุคลากรทางการศึกษาเกิดขึ้นแล้ว การดำเนินความร่วมมือส่วนใหญ่เป็นการติดต่อประสานงาน โดยตรงระหว่างมหาวิทยาลัยของไทยและออสเตรียผ่านเครือข่าย ASEA-UNINET และหน่วยงาน ราชการของทั้งสองประเทศที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงวิทยาศาสตร์ เป็นต้น เนื่องจากมีความใกล้ชิดคุ้นเคยและมีความเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งร่วมกันมาตั้งแต่ต้น ส่งผลให้ ความร่วมมืออาจจะจำกัดอยู่ในสาขา และ/หรือ สถาบันเดิม ๆ ที่เป็นพันธมิตรกันมาอย่างยาวนาน

บริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในศตวรรษนี้ รวมถึงยุทธศาสตร์ชาติและ นโยบายของประเทศไทยที่มุ่งขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศด้วยองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

⁴ การต่างประเทศ 5 มี ประกอบด้วย แผนย่อย 5 แผน ได้แก่ 1) แผนย่อยด้านความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่าง ประเทศ (มีความมั่นคง) 2) แผนย่อยด้านความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่าง ประเทศ (มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน) 3) แผนย่อยการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และพันธกรณีระหว่างประเทศ 4) แผนย่อยการส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก (มีสถานะและเกียรติภูมิ) และ 5) แผน ย่อยการต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ (มีพลัง)

รวมทั้งเร่งพัฒนากำลังแรงงานให้มีความรู้และทักษะขั้นก้าวหน้าที่อยู่รอดจากฐานองค์ความรู้เทคโนโลยีเดิมไปสู่การใช้และพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง สามารถปรับตัวได้ทันตามกระแสการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในอนาคต ทำให้แนวทางความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลียที่มาแต่เดิมอาจตอบสนองยุทธศาสตร์ของไทยได้ไม่สมบูรณ์ครบถ้วน การเข้ามามีส่วนร่วมของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา โดยปรับทิศทางการดำเนินงานความร่วมมือเป็นเชิงรุกให้เป็นผู้ร่วมกำหนดและชี้เป้าสาขาความร่วมมือทางการศึกษาและวิชาการ รวมทั้งนำร่องแสวงหาเครือข่าย รวมทั้งสถาบันทางการศึกษาและสถาบันการวิจัยและพัฒนาใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพและเป็นจุดแข็งของออสเตรเลียให้กับหน่วยงานของไทย จะช่วยยกระดับความสัมพันธ์ด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลียให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวทางในการยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างไทยและออสเตรเลียด้านการศึกษาและวิชาการของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา

1.2.2 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและในทางปฏิบัติต่อการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา เพื่อให้สามารถยกระดับความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลียและการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การดำเนินโครงการกิจกรรม การพบหารือกับฝ่ายออสเตรเลีย เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลีย

2) ขอบเขตระยะเวลา

ศึกษาบทบาทและการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ในการส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลียในช่วงปี 2555-2559 และ 2562 จนถึงปัจจุบัน

1.3.2 วิธีการดำเนินการศึกษา

ใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเขียนเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

1.3.3 ระเบียบวิธีการศึกษา

- 1) ศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อาทิ เอกสารราชการ รายงานสรุปผลต่าง ๆ บทความ งานวิจัย สิ่งพิมพ์ แหล่งข้อมูลออนไลน์ เป็นต้น
- 2) ศึกษาข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของผู้ศึกษาระหว่างประจำการที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ช่วงปี 2555-2559 และ 2562 จนถึงปัจจุบัน
- 3) ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรีย

1.4 คำถามการศึกษา

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนาจะมีบทบาทในการยกระดับการขับเคลื่อนความสัมพันธ์ระหว่างไทยและออสเตรียในมิติความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการได้อย่างไร

1.5 สมมติฐานการศึกษา

บทบาทเชิงรุกของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนาที่จะร่วมกำหนดและชี้เป้าสาขาความร่วมมือทางการศึกษาและวิชาการ โดยการนำร่องแสวงหาเครือข่าย สถาบันทางการศึกษาและสถาบันการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ ๆ มีศักยภาพของออสเตรียให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย ควบคู่ไปกับการเพิ่มพูนความสัมพันธ์กับพันธมิตรเดิมที่มีอยู่แล้ว จะช่วยยกระดับความสัมพันธ์ด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรียให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

1.6 ประโยชน์ของการศึกษา

1.6.1 ส่งเสริมบทบาทและการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนาในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยและออสเตรียในมิติด้านการศึกษาและวิชาการ

1.6.2 มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและในทางปฏิบัติต่อการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา เพื่อให้สามารถยกระดับการขับเคลื่อนความสัมพันธ์ระหว่างไทยและออสเตรียในมิติการศึกษาและวิชาการให้เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 อำนาจอ่อน

2.1.1 ความหมายของอำนาจอ่อนตามแนวคิดของ Joseph S. Nye⁵

ศาสตราจารย์ Joseph S. Nye จาก Kennedy School of Government มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นนักวิชาการที่ให้นิยามอำนาจอ่อนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไว้ว่า อำนาจอ่อน หมายถึง อำนาจที่ทำให้ชาติอื่นปฏิบัติตามความต้องการได้โดยไม่ต้องใช้กำลังคุกคามหรือมีข้อแลกเปลี่ยน กล่าวคือ อำนาจอ่อนคือความสามารถในการดึงดูดใจและโน้มน้าวให้เชื่อมั่นมากกว่าการออกคำสั่ง ในทัศนะของศาสตราจารย์ Nye การใช้อำนาจอ่อนมีบางส่วนที่อยู่นอกเหนือไปจากขอบเขตที่รัฐจะควบคุมหรือจัดการได้ เพราะอำนาจอ่อนยังมีตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (non-state actor) เข้ามาร่วมเล่นและมีบทบาท ซึ่งตัวแสดงนี้อาจมีทั้งที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับนโยบายของรัฐบาล นอกจากนี้ อำนาจอ่อนไม่ใช่เครื่องมือที่สามารถบรรลุผลได้ทันทีทันใด หากแต่เป็นเครื่องมือที่จะสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันในระยะกลางและระยะยาวที่ต้องใช้เวลากว่าจะเห็นผลที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

2.1.2 แหล่งที่มาของอำนาจอ่อน

ศาสตราจารย์ Nye เห็นว่า แหล่งที่มาของอำนาจอ่อน ประกอบด้วย

1) วัฒนธรรม – หากวัฒนธรรมประเทศหนึ่งมีความสอดคล้องกับผลประโยชน์และค่านิยมของประเทศอื่น ๆ โอกาสที่วัฒนธรรมดังกล่าวจะกลายเป็นอำนาจอ่อนของประเทศนั้นก็จะมีมากขึ้น ซึ่งช่องทางที่ทำให้วัฒนธรรมของประเทศหนึ่งเป็นที่รู้จักในประเทศอื่น ๆ มีหลากหลาย อาทิ โดยผ่านสินค้าวัฒนธรรม การค้า การเยี่ยมเยือน การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยน และการท่องเที่ยว

2) ค่านิยมทางการเมือง – ถ้าประเทศดังกล่าวมีค่านิยมทางการเมืองที่สอดคล้องกับประเทศอื่น ๆ อำนาจอ่อนของประเทศนั้น ๆ ก็จะเพิ่มขึ้น เช่น การมีค่านิยมที่ไม่ต้องการแทรกแซงกิจการภายในระหว่างกัน หรือ การยอมรับนับถือในประวัติศาสตร์ของประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

⁵ Joseph S. Nye Jr., Soft Power: The Means to Success in World Politics, (New York: Public Affairs, 2004).

ในทางกลับกัน หากค่านิยมของประเทศดังกล่าวขัดกับค่านิยมของประเทศอื่น ๆ อย่างชัดเจน อำนาจอ่อนของประเทศนั้นก็จะลดลงด้วย

3) นโยบายต่างประเทศ – ถ้าประเทศหนึ่งดำเนินนโยบายต่างประเทศที่มีความโดดเด่น เช่น มีนโยบายที่เน้นความเท่าเทียม เคารพในการแสดงออกของประเทศที่เล็กกว่า ไม่ใช่อำนาจทางทหารข่มขู่ รักสันติภาพ และเคารพในสิทธิมนุษยชน โอกาสที่ประเทศดังกล่าวจะสร้างอำนาจอ่อนให้เกิดขึ้นก็จะมีมากกว่าประเทศที่ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ก้าวร้าว ไม่สนใจท่าทีของประเทศอื่น ๆ

2.1.3 การวัดอำนาจอ่อน

ในงานศึกษาของอสิ ม้ามณี กล่าวถึงผลงานวิจัยของ Jonathan McClory นักวิจัยจาก Institute for Government สหราชอาณาจักร ซึ่งกำหนดตัวชี้วัดอำนาจอ่อน 5 ด้าน โดยใช้ส่วนผสมระหว่างตัวชี้วัดทางสถิติ (objective sub-indices) ร่วมกับคะแนนตัวชี้วัดเชิงอัตนัย (subjective panel scores) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) วัฒนธรรม – หากวัฒนธรรมของประเทศใด อันหมายถึง วรรณคดี ศิลปะ การศึกษา ภาพยนตร์ และดนตรี สามารถเข้าถึงสาธารณชนในวงกว้างและกลายเป็นที่รู้จัก เป็นค่านิยมสากลก็จะมีแรงดึงดูดสูงต่อประเทศอื่นด้วย โดยตัวชี้วัดด้านวัฒนธรรมมีหลายตัว อาทิ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนประเทศนั้น ๆ การแพร่หลายของภาษาของประเทศนั้น ในต่างประเทศ ในประเทศต่าง ๆ จำนวนสถานที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของ UNESCO ยอดขายผลงานเพลงของศิลปินในตลาดโลก จำนวนเหรียญรางวัลจากกีฬาโอลิมปิก เป็นต้น

2) รัฐบาล – เป็นตัวชี้วัดด้านรัฐบาลโดยมุ่งเน้นที่จะประเมินสถาบันทางการเมืองของประเทศซึ่งรวมถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานของรัฐบาล ความสำเร็จของรัฐบาล และค่านิยมเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้ประเทศนั้น ๆ เป็นที่นิยมและได้รับการยอมรับจากประเทศอื่น หากสถาบันต่าง ๆ ของรัฐสามารถดำเนินการโดยสอดคล้องกับค่านิยมสากลที่ได้รับการยอมรับ อาทิ มีความโปร่งใส ยุติธรรม แก้ไขปัญหาสังคม อาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพก็มีแนวโน้มที่จะได้รับความชื่นชมจากนานาประเทศและกลายเป็นอำนาจอ่อนของประเทศได้

3) นโยบายทางการทูต – หากประเทศใดดำเนินนโยบายต่างประเทศที่มีความชอบธรรมและมีบทบาทที่สร้างสรรค์ต่อประชาคมระหว่างประเทศ ก็จะช่วยส่งเสริมอำนาจอ่อนของประเทศนั้น โดยตัวชี้วัดเชิงปริมาณในส่วนนี้รวมถึงปริมาณการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาต่อต่างประเทศ จำนวนการเป็นสมาชิกที่มีบทบาทแข็งขันในองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ จำนวนผู้ติดตามทวิตเตอร์ของกระทรวงการต่างประเทศหรือของรัฐมนตรีต่างประเทศ จำนวนสำนักงานวัฒนธรรมในต่างประเทศ เป็นต้น

4) การศึกษา – ชีตความสามารถของประเทศในการดึงดูดการศึกษาต่างชาติ ให้ไปศึกษาในประเทศนั้น ๆ หรือมีนโยบายส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยประชาสัมพันธ์และส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศนั้น ๆ ทำให้ประเทศดังกล่าวได้รับความนิยมและมีอำนาจอ่อนเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัดในด้านนี้อาจประกอบด้วย จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่มาศึกษาอยู่ในประเทศนั้น ๆ คุณภาพและอันดับของมหาวิทยาลัย ผลงานวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ได้รับการตีพิมพ์ และได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ เป็นต้น

5) ธุรกิจและนวัตกรรม – อันไม่ได้ไม่ถึงอำนาจทางเศรษฐกิจแต่เป็นการให้ความสำคัญกับความสามารถของประเทศใดประเทศหนึ่งในการสร้างแรงดึงดูดและความนิยมต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การมีนโยบายเศรษฐกิจที่เปิดเสรีทางการค้า ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ ชีตความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งการมีบรรยากาศที่ดีสำหรับการค้าการลงทุน

McClory ใช้ตัวชี้วัดเชิงปริมาณข้างต้นร่วมกับตัวชี้วัดเชิงอัตนัยอีก 7 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ความนิยมต่อบุคคลที่มีชื่อเสียง (Soft Power Icons) ความนิยมต่อผลผลิตด้านวัฒนธรรมของประเทศ (Cultural Output) คุณภาพของอาหารและเครื่องดื่มประจำชาติ (Cuisine) คุณภาพสายการบินแห่งชาติ/สนามบินหลัก (National Airline/Major Airport) การมีนโยบายการทูตที่สร้างสรรค์ (Foreign Policy Direction) ความเป็นผู้นำในเวทีโลก (Global Leadership) และความแข็งแกร่งของตราสินค้า (Commercial Brands) เพื่อวัดและจัดอันดับอำนาจอ่อนของ 30 ประเทศ โดยให้นำหนักกับตัวชี้วัดเชิงปริมาณร้อยละ 70 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ประเทศที่มีอำนาจอ่อนสูงในอันดับต้น ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน

ศาสตราจารย์ Nye เสนอว่า เครื่องมือสำคัญที่จะทำให้การใช้อำนาจอ่อนบรรลุผลในทางปฏิบัติสำหรับการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือ การทูตสาธารณะ ซึ่งหมายถึงปฏิสัมพันธ์ที่ได้พุ่งเป้าไปที่รัฐบาลของต่างประเทศ หากมีเป้าหมายหลักคือปัจเจกบุคคลและองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ

2.2 การทูตสาธารณะ

การทูตสาธารณะเป็นการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่นอกเหนือไปจากการทูตแบบดั้งเดิม มีเป้าหมายในการให้ข้อมูลหรือนำเสนอทัศนคติของสาธารณชนที่เกี่ยวกับ การดำเนินงานด้านการต่างประเทศ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศและบรรยากาศอันดีในระยะยาวเพื่อรองรับนโยบายต่างประเทศที่จะตามมาในอนาคต นอกจากนี้ การทูตสาธารณะยังให้ความสำคัญกับความเห็นของสาธารณชนและต้องเปิดให้ประชาชนเข้าถึงได้

ในงานศึกษาของอสิ ม้ามณี กล่าวถึงความหมาย วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินการ ข้อจำกัด และการวัดประสิทธิผลของการทูตสาธารณะ⁶ ดังนี้

2.2.1 ความหมายของการทูตสาธารณะ

ตามนิยามของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา การทูตสาธารณะ หมายถึง “การดำเนินงานโดยรัฐบาลเพื่อให้ข้อมูลหรือโน้มน้าวทัศนคติของประชาชนในต่างประเทศ” ส่วนผู้ก่อตั้งสถาบันการศึกษาด้านการทูตสาธารณะ มหาวิทยาลัยเพตเซอร์ ให้คำนิยามว่า “การทูตสาธารณะเป็นเรื่องของการโน้มน้าวทัศนคติของสาธารณชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการกำหนดและดำเนินงานด้านการต่างประเทศ ซึ่งครอบคลุมมิติต่าง ๆ ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่นอกเหนือไปจากการทูตแบบดั้งเดิม รวมทั้งการดำเนินงานของรัฐบาลเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนในต่างประเทศ การปฏิสัมพันธ์ของภาคเอกชนระหว่างสองประเทศ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวคิด”

2.2.2 วัตถุประสงค์ของการดำเนินการทูตสาธารณะ

รัฐบาลประเทศใดประเทศหนึ่งอาจส่งเสริมให้ดำเนินการทูตสาธารณะเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์หรือเกียรติภูมิของประเทศ ยกตัวอย่างเช่น กรณีสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งต้องการให้สาธารณชนของนานาประเทศให้การยอมรับในประวัติศาสตร์วัฒนธรรมอันเก่าแก่ บทบาทด้านการต่างประเทศ และความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ เป็นต้น
- 2) เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ของประเทศ ยกตัวอย่างเช่น อิสราเอล ซึ่งต้องการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของประเทศ ประวัติศาสตร์อันขมขื่นของชาวยิว และความจำเป็นที่จะต้องมีนโยบายต่างประเทศและการทหารที่เข้มแข็ง
- 3) เพื่อสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสำเร็จของนโยบายของประเทศ ยกตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ซึ่งต้องการให้เกิดความนิยมต่อคุณลักษณะของประเทศนั้น ๆ ในทุกด้าน ซึ่งจะทำให้สาธารณชนประเทศเป้าหมายตัดสินใจเกี่ยวกับประเทศนั้น ๆ ในทางบวก เช่น การเลือกที่จะทำการค้าและเลือกใช้บริการ การเลือกที่จะไปศึกษาต่อ การเลือกที่จะเดินทางท่องเที่ยว เป็นต้น

2.2.3 แนวทางการดำเนินการทูตสาธารณะ

การดำเนินการทูตสาธารณะสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 มิติ ได้แก่

⁶ อสิ ม้ามณี, “การใช้ Soft Power ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: กรณีศึกษาการดำเนินงานของทีมชาติไทย ในเนปาล,” (รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวง การต่างประเทศ, 2555), หน้า 9.

1) การสื่อสารประจำวัน ซึ่งใช้เพื่ออธิบายการตัดสินใจด้านนโยบาย เช่น การแถลงข่าวหรือนโยบายของรัฐบาลต่อสื่อมวลชนทั้งในและต่างประเทศ หรือการเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อการแถลงจุดยืนหรือท่าทีเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินหรือวิกฤติการณ์ เป็นต้น

2) การสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งออกมาในรูปของการรณรงค์เชิงสัญลักษณ์ โดยมีการกำหนดแนวเรื่องของการรณรงค์ดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่บริติชเคาน์ซิลได้พยายามส่งเสริมภาพลักษณ์ของสหราชอาณาจักรว่า เป็นดินแดนที่มีความทันสมัย สร้างสรรค์ใหม่ ๆ และยอมรับการดำรงอยู่ของสังคมแบบพหุชาติพันธุ์ เป็นต้น

3) การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนผ่านบุคคลสำคัญ โดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ เช่น การให้ทุนการศึกษา การแลกเปลี่ยนบุคลากร การฝึกงาน การสัมมนา การประชุม การพบกันระหว่างสื่อมวลชน การฝึกซ้อมทางทหารร่วมกัน การให้ความช่วยเหลือทางทหารในยามสันติ เป็นต้น

การทูตสาธารณะแตกต่างจากการโฆษณาชวนเชื่อในประเด็นของการเผยแพร่ข้อมูลข้อเท็จจริงและเน้นเรื่องการสร้างความน่าเชื่อถือ ขณะที่การโฆษณาชวนเชื่อจะเป็นการให้ข้อเท็จจริงผสมผสานกับข้อมูลที่บิดเบือนหรือข้อมูลเท็จ ด้วยเหตุนี้ การโฆษณาชวนเชื่อจึงมีความหมายในเชิงลบและเป็นข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ และมักใช้เรียกความพยายามของรัฐบาลในสถานการณ์ของความขัดแย้งเพื่อโจมตี ครอบงำ หรือลดความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้าม หรือเพื่อยุติความเกลียดชังต่างปรองของตน ในขณะที่การทูตสาธารณะคือการพยายามที่จะโน้มน้าวเพื่อตอบสนองการดำเนินการทางการทูต มีประสิทธิภาพไม่ใช่เพียงการสื่อข้อความให้กับประชาชนในประเทศเป้าหมายเท่านั้น แต่จะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อสามารถสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจต่อประเทศเป้าหมาย

2.2.4 ข้อจำกัดเกี่ยวกับการดำเนินการทูตสาธารณะ

การทูตสาธารณะมีข้อจำกัดที่ต้องพิจารณา ดังนี้

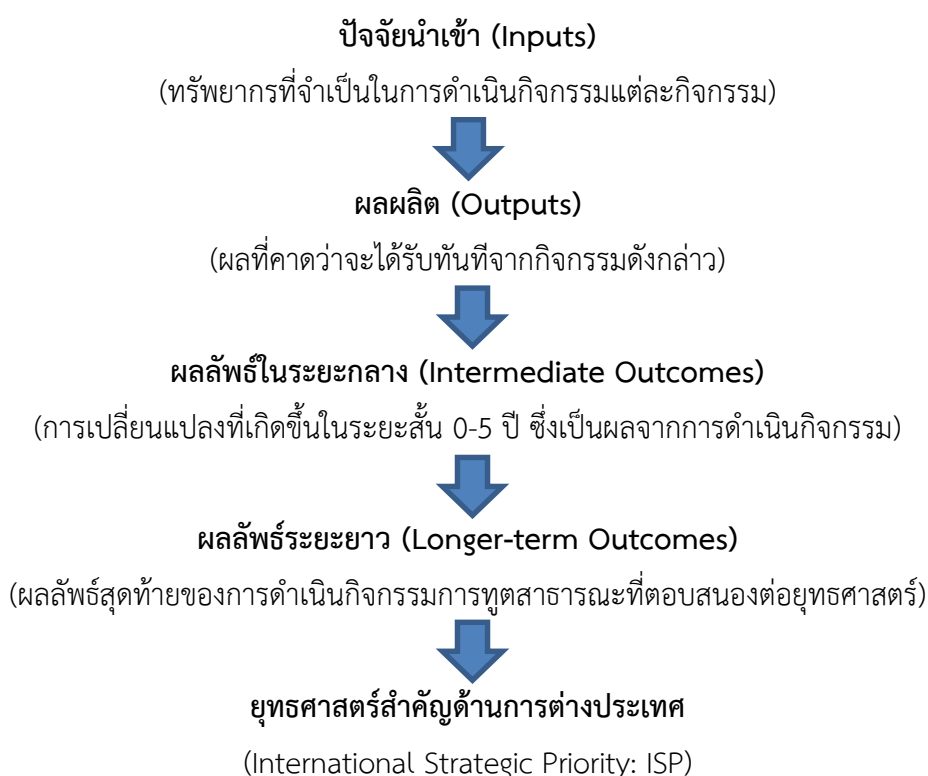
1) การทูตสาธารณะมีรูปแบบกิจกรรมหลากหลาย ดังนั้น จึงอาจควบคุมผลลัพธ์ไม่ได้ทั้งหมด ในบางโอกาส กิจกรรมที่ดำเนินไปด้วยความตั้งใจอาจเกิดผลลัพธ์ในทางลบที่ไม่คาดฝันได้

2) การดำเนินการทูตสาธารณะจะต้องมีการปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์อยู่เสมอ และพร้อมที่จะมีการลองผิดลองถูก โดยไม่พึงกำหนดรูปแบบในลักษณะตายตัว

3) การประเมินผลสำเร็จอาจกระทำได้ยาก เนื่องจากผลลัพธ์จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

2.2.5 การวัดประสิทธิผลของการทูตสาธารณะ

การวัดประสิทธิผลของการทูตสาธารณะอาจทำได้ยากเนื่องจากผลลัพธ์จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในระยะยาว แต่มีนักวิชาการหลายรายพยายามวัดประสิทธิผลของการดำเนินการทูตสาธารณะอย่างเป็นระบบ ยกตัวอย่างเช่น Colin M Wilding ได้เสนอแนวทางการวัดประสิทธิผลของการทูตสาธารณะโดยระบุว่า ในการวัดประสิทธิผลหรือความสำเร็จของกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งควรนำวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้น ๆ มาเป็นตัวตั้ง หรืออีกนัยหนึ่งคือการประเมินว่า กิจกรรมนั้น ๆ สามารถส่งผลลัพธ์เป็นการเฉพาะซึ่งนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด การดำเนินการทูตสาธารณะจึงเป็นเรื่องของเหตุและผล โดยรัฐจะจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมการทูตสาธารณะต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในประเทศเป้าหมาย เพื่อปรับเปลี่ยนการรับรู้หรือความเห็นของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสรุปได้ ดังนี้

โดยการติดตามและประเมินผลสามารถทำได้ในแต่ละขั้นตอน เช่น อาจวัดผลผลิตของกิจกรรมที่จัดขึ้นจากจำนวนผู้เข้าร่วมงาน และประเมินผลโดยการสอบถามความเห็นของผู้เข้าร่วมงานเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมดังกล่าว ในขณะที่ผลลัพธ์ระยะกลาง สามารถติดตามได้จากการตรวจสอบความเห็นที่เปลี่ยนไปของกลุ่มตัวอย่างภายหลังจากการดำเนินกิจกรรมการทูตสาธารณะ

เสร็จสิ้นไปแล้วระยะหนึ่ง หรืออาจประเมินผลลัพธ์ระยะยาวจากการที่ประเทศเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เป็นรูปธรรม เช่น มีการแก้ไขกฎหมายใหม่ เป็นต้น

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า ความสำเร็จของการดำเนินการทูตสาธารณะอยู่ที่ประสิทธิภาพของกลไกการทำงานของผู้เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้กำหนดนโยบาย ผู้ทำหน้าที่สื่อความ เครื่องมือทางการทูต และวิธีการที่ใช้ ซึ่งจะต้องมีการบูรณาการทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการเพื่อให้สามารถสื่อข้อความทั้งจากภาครัฐบาลและภาคประชาชนให้ไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้น การกำหนดยุทธศาสตร์การทูตสาธารณะจำเป็นต้องมีการสรรหาและประมวลแนวคิด ปักจีย แวดล้อมโดยรอบ ประสพการณ์ที่ได้รับจากการประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ และปักจียอื่น ๆ รวมทั้งการเรียนรู้จากประเทศที่ประสบความสำเร็จมาพิจารณาประกอบกับนโยบายต่างประเทศโดยรวม

2.2.6 รูปแบบของการทูตสาธารณะตามแนวคิดของ Nicholas J. Cull⁷

แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่

1) การรับฟัง เป็นกิจกรรมสำคัญของการทูตสาธารณะ เนื่องจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติที่ประเทศใด ๆ หรือทั่วโลกมีต่อประเทศที่ดำเนินการทูตสาธารณะ จะมีส่วนช่วยให้ประเทศนั้นสามารถปรับเปลี่ยนและแก้ไขการดำเนินนโยบายต่างประเทศของตนได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายต่างประเทศของตนได้มากขึ้น

2) การขอรับการสนับสนุน เป็นวิธีการพื้นฐานของการทูตสาธารณะที่ประเทศต่าง ๆ นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายหรือประเทศของตน ซึ่งรวมถึงการแถลงท่าทีหรือนโยบายของรัฐในประเด็นต่างๆ ต่อรัฐบาลหรือสาธารณชนต่างประเทศ เพื่อให้รับรู้และสร้างทัศนคติที่ดีต่อประเทศที่ดำเนินการทูตสาธารณะ

3) การทูตเชิงแลกเปลี่ยน คือ การแลกเปลี่ยนทางวิชาการและการฝึกอบรม เช่น การให้ทุนการศึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา สื่อมวลชน และผู้ที่มีบทบาทในสังคมระหว่างประเทศผู้ดำเนินการทูตสาธารณะกับประเทศเป้าหมาย

4) การใช้สื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ ทั้งสื่อในรูปแบบดั้งเดิม เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์ และรูปแบบใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต และ Social Media ต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ต้องการไปยังสาธารณชนในประเทศเป้าหมาย ในปริมาณ ที่ไม่จำกัดได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องผ่านช่องทางการทูตหรือการกลั่นกรองโดยรัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐของประเทศเป้าหมาย

⁷ Nicholas J. Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, (Los Angeles: University of Southern California, 2000).

5) การทูตวัฒนธรรม ถือเป็นเครื่องมือของการทูตสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสูงในการส่งเสริมภาพลักษณ์และอำนาจอ่อนของประเทศไทยที่ดำเนินการทูตสาธารณะ เนื่องจากการทูตวัฒนธรรมมีความลึกซึ้งและสามารถกระทำได้หลายมิติ เช่น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของประเทศของตนไปยังประเทศเป้าหมายโดยอาศัยจุดเด่นทางวัฒนธรรม ประเพณีประจำชาติ ศิลปะ ภาษา ศาสนา กีฬา การท่องเที่ยว ดนตรี อาหาร ค่านิยมทางสังคม และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนภายในประเทศ

2.3 ทฤษฎีการวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์ SWOT ได้รับการพัฒนาขึ้นโดย Albert S. Humphrey ในช่วงปี ค.ศ. 1960-1970 เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อใช้วางแผนในการการบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ⁸ ได้แก่

1) จุดแข็ง หรือ Strength หมายถึง จุดเด่น หรือข้อได้เปรียบ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก โดยองค์กรนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

2) จุดอ่อน หรือ Weakness หมายถึง จุดด้อย หรือข้อเสียเปรียบ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน และสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบและด้อยความสามารถ โดยองค์กรไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

3) โอกาส หรือ Opportunity ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกที่เอื้ออำนวยหรือส่งเสริมต่อการทำงานขององค์กร โดยองค์กรที่ดีจะแสวงหาโอกาสอยู่เสมอและใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น โดยจะต้องมีการติดตามและวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

4) อุปสรรค หรือ Threat หมายถึง ข้อจำกัด หรือปัจจัยหรือปัญหภายนอกองค์กรที่คุกคามการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งมาจากปัจจัยภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์

นอกจากนี้ ยังสามารถจับคู่องค์ประกอบของ SWOT เพื่อวางแผนกลยุทธ์สำหรับการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์⁹ ได้แก่ กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาส กลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรค กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาส และกลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรค ดังนี้

⁸ กลุ่มยุทธศาสตร์และแผน สำนักงานศึกษาธิการภาค 4, การจัดทำ SWOT เพื่อการวางแผน, [ออนไลน์], 2558, แหล่งที่มา: <http://www.reo2.moe.go.th/web/images/download22558-reo4-km-swot.pdf>.

⁹ อิมะลี มิกิ, “คน 2 คนกับปากกา 1 ด้ามก็สร้างโมเดลธุรกิจระดับโลกได้แล้ว” ผู้แปล โยสุเกะ, วีเสิร์น, 2014, หน้า 44.

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT

หน่วยวิเคราะห์	Opportunity โอกาส	Threat อุปสรรค
	สภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ ของตลาดที่เป็นประโยชน์ต่อ หน่วยวิเคราะห์	ปัจจัยภายนอกที่จะเป็นปัญหา หรือข้อจำกัดต่อหน่วยวิเคราะห์
Strength จุดแข็ง ข้อดีที่มีหรือสิ่งที่ทำให้หน่วย วิเคราะห์โดดเด่นกว่าหน่วยอื่น	กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาส (ใช้จุดแข็งเพิ่มโอกาส ให้ได้มาก ที่สุด)	กลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรค (ใช้จุดแข็งมาลดอุปสรรค ให้ได้ มากที่สุด)
Weakness จุดอ่อน สิ่งที่หน่วยวิเคราะห์ยังต้อง ปรับปรุงหรือยังสู้หน่วยอื่นไม่ได้	กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาส (ใช้โอกาสที่มีมาลดจุดอ่อน ให้ได้ มากที่สุด)	กลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรค (จะทําอย่างไรจึงจะกำจัดจุดอ่อน และหลีกเลี่ยงอุปสรรคได้)

2.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

- 1) หนังสือ เรื่อง “Soft Power: The Means to Success in World Politics” เขียนโดย Joseph S. Nye Jr. (New York: Public Affairs 2004)
- 2) บทความ เรื่อง “Public Diplomacy: Lessons from the Past” เขียนโดย Nicholas J. Cull
- 3) รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง การใช้ Soft Power ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: กรณีศึกษาการดำเนินงานของทีมประเทศไทยในเนปาล จัดทำโดย นายอลิ ม้ามณี (นบพ. 3) ซึ่งได้ศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินงานของทีมประเทศไทยในเนปาล ในการใช้ Soft Power ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเนปาล โดยประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

2.5 สรุปกรอบแนวคิด

จากแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาเห็นว่า สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพที่จะสามารถยกระดับการดำเนินความร่วมมือ ด้านการศึกษา และวิชาการระหว่างไทยและออสเตรียให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยสถานเอกอัครราชทูตฯ ต้องดำเนินบทบาทเชิงรุกในฐานะผู้ประสานงานยุทธศาสตร์ที่จะร่วมกำหนดและชี้เป้าสาขาความร่วมมือทาง

การศึกษาและวิชาการ โดยนำร่องแสวงหาเครือข่าย สถาบันทางการศึกษาและสถาบันการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ ๆ มีศักยภาพของออสเตรเลียให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย ควบคู่ไปกับการเพิ่มพูนความสัมพันธ์กับพันธมิตรเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ของชาติ ในการพัฒนาประเทศและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล พร้อมกับปฏิรูปประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านการใช้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อให้ พร้อมในการก้าวสู่โลกที่หนึ่งในศตวรรษที่ 21

บทที่ 3

ผลการศึกษา

ศึกษาได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารภายในของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนในการดำเนินความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการ ระหว่างไทยและออสเตรีย รวมทั้งประสบการณ์ในการประจำการของผู้ศึกษา ที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ในช่วงปี 2555-2559 และช่วงปี 2562 จนถึงปัจจุบัน โดยผู้ศึกษา ได้วิเคราะห์ประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่มีผลต่อการยกระดับในการส่งเสริมความร่วมมือ ด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรียของสถานเอกอัครราชทูตฯ ดังนี้

3.1 ศักยภาพของออสเตรียในด้านการศึกษาและวิชาการ

3.1.1 ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาของออสเตรีย มีมาตรฐานและมีคุณภาพสูงที่สุดประเทศหนึ่งในยุโรป ออสเตรียให้ความสำคัญกับการศึกษาในลำดับต้น เนื่องจาก เชื่อว่า ศักยภาพของประเทศมาจากศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น ออสเตรียมีสถาบันการศึกษา รวม 73 แห่ง¹⁰ แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐ 22 แห่ง มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์ 21 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 16 แห่ง และมหาวิทยาลัยด้านครุศาสตร์ 14 แห่ง โดยรัฐบาลสนับสนุนโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน สาขาการศึกษาที่ออสเตรีย ให้ความสำคัญและมี ศักยภาพ อาทิ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ชีวภาพ นวัตกรรม และ ดุริยางคศิลป์ (คลาสสิก) เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐบาลออสเตรียส่งเสริมการสร้างเชื่อมโยง อย่างเป็นระบบระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการวิจัย และสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อให้มีทิศทางในการดำเนินงานแบบเป็นองค์กรรวมและมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน

3.1.2 การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Education/Apprentice System) ที่มี ศักยภาพอย่างมากและประสบความสำเร็จมากที่สุดประเทศหนึ่งในยุโรป นาง Margarete

¹⁰ Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research, Austria's Higher Education System, [Online], 2021, Available from: <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Higher-education-universities/Higher-education-system/PrivUni.html>.

Schramböck รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการดิจิทัลและเศรษฐกิจออสเตรเลียให้สัมภาษณ์¹¹ว่า “อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของออสเตรียถือเป็นรูปแบบดั้งเดิมของการศึกษา ขณะเดียวกันก็เป็นรูปแบบการศึกษาที่มีความทันสมัยมาก เพราะมีการฝึกงานในสถานประกอบการ ร้อยละ 80 เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และประสบการณ์การทำงานในชีวิตจริง ผสมผสานกับการเรียนรู้ภาคทฤษฎีในห้องเรียน ร้อยละ 20 ระบบอาชีวศึกษาแบบทวิภาคีนี้ถือเป็นตัวอย่างที่เป็นสากลของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ซึ่งออสเตรียและอีกไม่กี่ประเทศในยุโรปถือเป็นผู้นำในด้านนี้”

จากการศึกษาพบว่า จำนวนนักศึกษาในอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในออสเตรียคิดเป็นประมาณร้อยละ 40 ของจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งหมด ซึ่งถือว่าเป็นอัตราที่สูงมาก นักศึกษาในระบบดังกล่าวมีงานรองรับหลังจบการศึกษา ส่งผลให้อัตราการว่างงานในเยาวชนออสเตรียเป็นอัตราที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของยุโรป จากสถิติล่าสุดของ EUROSTAT¹² พบว่า ในปี 2563 อัตราการว่างงานในเยาวชนออสเตรีย คิดเป็นร้อยละ 7.1 ขณะที่อัตราเฉลี่ยของการว่างงานในเยาวชนของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปอยู่ที่ร้อยละ 12.5

3.1.3 การวิจัยและพัฒนาคือ “หัวใจ” ของความสำเร็จของออสเตรีย ออสเตรียส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อต่อยอดองค์ความรู้จากระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและสร้างความสำเร็จและการเจริญเติบโตให้กับภาคธุรกิจต่อไปได้อย่างยั่งยืน จากข้อมูลของกระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์ และการวิจัยของออสเตรีย¹³ พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา การลงทุนของออสเตรีย ในด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 65 ในปี 2562 ออสเตรียลงทุนด้านงบประมาณสำหรับการวิจัยและพัฒนา เป็นเงิน 12.8 พันล้านยูโร คิดเป็นร้อยละ 3.19 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งจากวงเงินจำนวนนี้ ร้อยละ 49 หรือประมาณ 6.3 พันล้านยูโร เป็นการลงเงินจากภาคเอกชน ส่วนที่เหลือเป็นการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลออสเตรีย โดยมีเป้าหมายให้หน่วยงาน 3 หน่วยงานเป็นผู้บริหารงบประมาณ คือ Austrian Science Fund (FWF) Austrian Research Promotion Agency (FFG) และ Austria Wirtschaftsservice (AWS) ทั้งนี้ พบว่า กว่าร้อยละ 70 ของการวิจัยและพัฒนาจะเกี่ยวกับสาขาธุรกิจของภาคเอกชนที่เป็นกำลังสำคัญขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในประเทศ เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล รวมทั้งเทคโนโลยีทางการแพทย์ ยา ชีววิทยา พลังงานทางเลือก การคมนาคม

¹¹ Austrian Federal Ministry for Digital and Economic Affairs, Apprenticeship System, The Dual System of Vocational Education and Training in Austria, Vienna, 2020.

¹² EUROSTAT, Youth unemployment rate by sex, age and country of birth, [Online], 2021, Available from: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth_empl_100&lang=en.

¹³ Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research, Research in Austria, [Online], 2017, Available from: <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Research/Research-in-Austria.html>.

ขนส่ง โครงสร้างพื้นฐาน สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ส่งเสริม ความยั่งยืน ส่วนอีก ร้อยละ 30 เป็นการวิจัยและพัฒนาในด้านการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบอุดมศึกษา

สำนักงานสถิติออสเตรีย¹⁴เปิดเผยข้อมูลล่าสุดว่า ในปี 2564 รัฐบาลจัดสรรงบประมาณสำหรับการวิจัยและพัฒนา เป็นเงิน 3.561 พันล้านยูโร โดยกระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์ และการวิจัยของออสเตรียได้รับวงเงินจัดสรรเมื่อเทียบกับกระทรวงอื่น ๆ มากที่สุด คือ 2.6 พันล้านยูโร นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้มีโอกาสสนทนากับศาสตราจารย์ A Min Tjoa อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีกรุงเวียนนาและผู้ประสานงานของออสเตรียในเครือข่าย ASEA-UNINET (2558-2562) ได้รับข้อมูล¹⁵ว่า รัฐบาลออสเตรียวางยุทธศาสตร์ให้ออสเตรียเป็นที่หนึ่งในด้านการวิจัย ในภูมิภาคยุโรป ปัจจุบันออสเตรียมีความร่วมมือด้านการวิจัยทั้งในกรอบทวีปและพหุภาคี โดยเครือข่าย ASEA-UNINET ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลออสเตรียสำหรับทุนสำหรับนักวิจัยเป็นประจำทุกปี ประมาณปีละ 325,000 ยูโร

3.1.4 ออสเตรียยังเป็นประเทศที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ดี เป็นระบบ และมีความเป็นเลิศด้านองค์ความรู้และนวัตกรรมต่าง ๆ อาทิ (1) การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ซึ่งกรุงเวียนนา ได้รับการจัดอันดับให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ที่สุดในโลก¹⁶ ติดต่อกันถึง 10 ปี (ปี 2552-2562) โดยพิจารณาจากปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สภาพภูมิอากาศ การรักษาสิ่งแวดล้อม การบริการทางการแพทย์ ระบบการศึกษาและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงโครงข่ายการขนส่งสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ระบบไฟฟ้าและน้ำประปา และแหล่งบันเทิงและสถานที่พักผ่อนทางธรรมชาติ (2) การส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นซึ่งออสเตรียกำหนดยุทธศาสตร์ในการเป็น “Startup Hub” ของยุโรป จึงให้การสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้น ทั้งในรูปแบบของการให้เงินสนับสนุน การจับคู่พันธมิตรทางธุรกิจจากต่างประเทศ และการจัดหาสถาบันวิจัยหรือห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้วิสาหกิจเริ่มต้นสามารถเติบโต พัฒนาและต่อยอดได้อย่างอิสระและยั่งยืน แม้จะไม่ใช่วิสาหกิจขนาดใหญ่ สาขาที่ออสเตรียเน้นส่งเสริมประกอบด้วย เทคโนโลยีการสื่อสาร เทคนิคการแพทย์ ชีววิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เป็นต้น และ (3) พลังงานทดแทน เนื่องจากออสเตรียมีนโยบายการต่างประเทศและด้านพลังงานที่ไม่ใช้พลังงานนิวเคลียร์ แม้ว่าหลายประเทศจะมองว่าเป็นพลังงานสะอาด ดังนั้น ออสเตรียจึงมุ่งใช้

¹⁴ Statistik Austria, Ausgaben des Bundes 2021 für Forschung und Forschungsförderung nach sozioökonomischen Zielsetzungen und Ressorts, [Online], 2021, Available from: https://pic.statistik.at/web_de/statistiken/energie_umwelt_innovation_mobilitaet/forschung_und_innovation/f_e_im_bundesbudget/index.html.

¹⁵ สัมภาษณ์ A. Min Tjoa, ผู้ประสานงานของออสเตรียในเครือข่าย ASEA-UNINET, 28 มิถุนายน 2564.

¹⁶ City of Vienna, Vienna named most liveable city for the tenth time!, [Online], 2019, Available from: <https://www.wien.info/en/lifestyle-scene/most-livable-city-352322>.

ประโยชน์จากพลังงานทดแทนในรูปแบบอื่น ๆ อย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะพลังงานน้ำ เนื่องจากออสเตรียมีแม่น้ำ ทะเลสาบขนาดใหญ่ และแหล่งน้ำตามภูเขาในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ปัจจุบันออสเตรียมีโรงไฟฟ้าพลังงานน้ำกว่า 3,000 แห่งทั่วประเทศ กำลังการผลิตรวมกว่า 14.1 GW คาดว่า จะสามารถพัฒนาการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานน้ำได้สูงถึง 8TW/h สำหรับความต้องการไฟฟ้าในประเทศ 14-20 TW/h ภายในปี ค.ศ. 2030¹⁷

3.2 ความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรีย

ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยและออสเตรียเริ่มต้นขึ้นจากรากฐานของมิตรภาพที่มีมาอย่างยาวนานและแน่นแฟ้น ความร่วมมือจึงดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สะท้อนการให้ความสำคัญกับการศึกษาในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของทั้งสองประเทศทั้งในมิติความร่วมมือทวิภาคีและพหุภาคี ดังนี้

3.2.1 ความร่วมมือทวิภาคีระหว่างหน่วยงานราชการของไทยและออสเตรีย

เริ่มต้นขึ้นในปี 2512 เมื่อกระทรวงศึกษาธิการประกาศจัดตั้งโรงเรียนเทคนิคส์ตึบ จังหวัดชลบุรี (ต่อมาในปี 2533 เปลี่ยนสถานะเป็นวิทยาลัยเทคนิคส์ตึบ) ตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลออสเตรีย โดยรัฐบาลออสเตรียได้ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ เครื่องจักร เครื่องมือ และคณะผู้เชี่ยวชาญมาช่วยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการติดตั้ง การทำงานของเครื่องจักรกล และการฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษา ส่วนรัฐบาลไทยเป็นผู้จัดหาที่ดินทำการก่อสร้างอาคารเรียน โรงฝึกงาน และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ทั้งนี้ ออสเตรียได้ให้การสนับสนุนวิทยาลัยเทคนิคส์ตึบอย่างต่อเนื่อง มีการส่งผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญเข้ามาสำรวจและประมาณการในการพัฒนาเครื่องมือ อุปกรณ์และพัฒนาศูนย์อาคารเรียนของวิทยาลัยเทคนิคส์ตึบ รวมทั้งยังจัดส่งอาสาสมัครชาวออสเตรียเข้าปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีพลังงานและแผนกวิชาช่างไฟฟ้าเป็นระยะ ๆ

ในปี 2527 ทบวงมหาวิทยาลัยของประเทศไทยและกระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์และการวิจัยออสเตรียร่วมลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการสำหรับสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปะ มีการดำเนินกิจกรรมและความร่วมมือระหว่างกันมาโดยตลอดในรูปแบบของการมอบทุนการศึกษาและการแลกเปลี่ยนการเยือนของหน่วยงานทางการศึกษาและบุคลากรระหว่างกัน

¹⁷ NS Energy, Is the hydropower sector in Austria a model for the rest of the world to follow?, [Online], 2021, Available from: <https://www.nsenergybusiness.com/features/austria-hydropower-sector/#>.

ในปี 2560 กระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์และการวิจัยออสเตรเลียเสนอร่างบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษาในภาพรวมสำหรับสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษาให้กระทรวงศึกษาธิการของไทยพิจารณา ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการและการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษา และการแลกเปลี่ยนการเยือนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ระหว่างบุคลากรทางการศึกษา การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ ในปี 2561 กระทรวงการดิจิทัลและเศรษฐกิจออสเตรเลียเสนอร่างบันทึกความเข้าใจด้านความร่วมมือด้านอาชีวศึกษาระหว่างไทยและออสเตรเลียให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พิจารณา

จากความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยและออสเตรเลียที่มีมาอย่างยาวนานและแนบแน่น ไทยอาจพิจารณาส่งเสริมความร่วมมือทวิภาคีในด้านนี้กับออสเตรเลียให้กระชับมากยิ่งขึ้นอีก โดยเฉพาะในประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

- 1) การผลักดันการลงทุนในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษา ทั้งสองฉบับที่ฝ่ายออสเตรเลียเป็นผู้เสนอ เพื่อเป็นการปูทางและวางกรอบสำหรับการดำเนินความร่วมมือร่วมกัน เช่น การเพิ่มจำนวนทุนการศึกษาและการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและคณาจารย์ให้กว้างขวางขึ้น
- 2) การผลักดันการจัดทำหลักสูตรด้านการจัดการและพัฒนาอาชีวศึกษาที่วิทยาลัยสัตหีบ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะตอบสนอง ความต้องการแรงงานของอีอีซีทั้งในระดับอาชีวและปริญญาตรีในทุกอุตสาหกรรมกลุ่มงาน โดยอีอีซีเผยแพร่ผลการศึกษว่า¹⁸ ระหว่างปี 2562-2566 อีอีซีจะมีความต้องการแรงงาน จำนวน 475,668 อัตรา ประกอบด้วยกลุ่มงานด้านดิจิทัล สัดส่วนสูงถึงร้อยละ 24 (116,222 คน) ด้านโลจิสติกส์ ร้อยละ 23 (109,910 คน) ด้านอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ร้อยละ 12 (58,288 คน) เป็นต้น
- 3) การส่งเสริมความร่วมมือองค์ความรู้และนวัตกรรมที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีเลิศของออสเตรเลีย อาทิ การผลักดันความร่วมมือในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะโดยใช้กรุงเวียนนาเป็นต้นแบบ โดยอาจหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย เช่น สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ เพื่อแสวงหาเขตหรือจังหวัดที่มีความพร้อมในการดำเนินการพัฒนาพื้นที่ของตนให้เป็นเมืองอัจฉริยะ นอกจากนี้ ผลักดันให้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างกรุงเทพมหานครและกรุงเวียนนาในโอกาสแรก นอกจากนี้ ยังอาจพิจารณาขยายความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนของออสเตรเลียและภาคเอกชนของไทย ในประเด็นด้านพลังงานทดแทน และวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งออสเตรเลียมีความก้าวหน้ามาก

¹⁸ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, การพัฒนาทักษะบุคลากรตามแนวทาง EEC Model, [ออนไลน์], 2561, แหล่งที่มา: <https://www.eeco.or.th/th/eec-model>.

3.2.2 ความร่วมมือพหุภาคีระหว่างสถาบันทางการศึกษาของไทยและออสเตรียผ่านเครือข่าย

เครือข่ายมหาวิทยาลัยทวีปยุโรปกับมหาวิทยาลัยภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN-European Academic University Network: ASEA-UNINET)¹⁹ ก่อตั้งขึ้นในปี 2537 จากความคิดริเริ่มของ Prof. Dr. Bernd Rode อาจารย์ประจำภาควิชาเคมีวิเคราะห์ สถาบันเคมิอินทรีย์ และเคมีวิเคราะห์ มหาวิทยาลัยอินส์บรุค ในขณะนั้น ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานกิตติมศักดิ์ของเครือข่ายฯ ที่ได้แนวคิดจากการปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการระหว่างมหาวิทยาลัยอินส์บรุคกับมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทย อาทิ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และทบวงมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี 2510 เป็นต้นมา โดยมีรัฐบาลออสเตรียเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณให้กับเครือข่ายฯ ในการดำเนินความร่วมมือด้านวิชาการกับประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายฯ ในยุโรปและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ ไทยค่อนข้างได้รับประโยชน์อย่างมากจากเครือข่ายนี้ เนื่องจากถือเป็นพันธมิตรสำคัญและผู้ร่วมก่อตั้งกับออสเตรีย มหาวิทยาลัยของไทยที่เป็นสมาชิก ในเครือข่ายฯ มีจำนวน 18 แห่ง มากเป็นอันดับสองรองจากออสเตรีย ซึ่งมีมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิก 20 แห่ง จากรายงานประจำปีของเครือข่ายฯ ประจำปี ค.ศ. 2019²⁰ ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่มีการเผยแพร่รายงานประจำปี พบว่า การมอบทุนการศึกษาของเครือข่ายฯ ให้กับประเทศสมาชิกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี 2562 ประเทศไทยได้รับทุนมากที่สุด รวม 21 ทุน ตามมาด้วยอินโดนีเซียและเวียดนาม ประเทศละ 16 ทุน และฟิลิปปินส์ 5 ทุน

รูปแบบของความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการที่ดำเนินการโดยเครือข่ายฯ จำแนกได้ ดังนี้

- 1) ทุนการศึกษา Ernst Mach แบ่งเป็น
 - (ก) ทุนวิจัยหลังปริญญาเอก ระยะเวลา 3-9 เดือน

¹⁹ เครือข่าย ASEA-UNINET ก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในปี 2537 มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ภาครัฐและภาคสังคมในการดำเนินกิจกรรมด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และศิลปะ (2) สนับสนุนการทำวิจัย ในประเด็นที่เป็นปัญหาระดับโลก โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) (3) สนับสนุนความร่วมมือในด้านการแลกเปลี่ยนบุคลากรในสถานศึกษา และ (4) เสริมสร้างการปฏิสัมพันธ์ในระดับประชาชนของทั้งสองภูมิภาค เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เครือข่าย ASEA-UNINET มีมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกจำนวน 84 แห่งจาก 16 ประเทศ (จากอาเซียน 7 ประเทศ ได้แก่ ไทย กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม/ จากเอเชียอีก 2 ประเทศ ได้แก่ อิหร่าน และปากีสถาน / และจากยุโรป 7 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย เช็กเกีย เยอรมนี กรีซ อิตาลี สเปน และสโลวาเกีย)

²⁰ ASEAN-European Academic University Network (ASEA-UNINET), Annual Report Austrian Board of Trustees 2019, (Vienna: 2019).

- (ข) ทุนระดับปริญญาเอก ระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี
- (ค) ทุนวิจัยสำหรับนักศึกษาปริญญาเอก ระยะเวลา 1 ปี
- (ง) ทุนฝึกอบรมด้านดุริยางคศิลป์ (คลาสสิก) ระยะเวลา 9 เดือน

2) ทุนการศึกษา Ernst Mach Follow-up เป็นทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาเอกหรือนักวิจัยระดับหลังปริญญาเอก โดยต้องเป็นบุคคลที่เคยได้รับทุนการศึกษาของ เครือข่าย ASEA-UNINET มาก่อนแล้ว โดยมีทุนระยะเวลา 1-3 เดือน และทุนสำหรับหลักสูตรระยะสั้น 2 สัปดาห์ในช่วงภาคฤดูร้อน

3) รางวัล Bernd Rode Award เป็นรางวัลที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่ Prof. Dr. Bernd Rode ผู้ก่อตั้งและผลักดันความร่วมมือเครือข่าย ASEA-UNINET มอบให้กับอาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยที่มีผลงานการวิจัยวิทยาศาสตร์ที่มีความโดดเด่น โดยจะมีรางวัลทุก 18 เดือน แบ่งเป็น 3 รางวัล ตามระดับความอาวุโส (junior / senior/ project excellence)

4) ทุนแลกเปลี่ยนคณาจารย์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับออสเตรีย เป็นทุนที่ รัฐบาลออสเตรียให้ทุนคณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาไทยไปทำวิจัยระยะสั้น ระยะเวลา 1 เดือน ณ สถาบันอุดมศึกษาของออสเตรีย

5) ทุนแลกเปลี่ยนนักวิทยาศาสตร์ระหว่างมหาวิทยาลัยไทยกับออสเตรีย เป็นทุน ที่ฝ่ายไทยให้ทุนนักวิทยาศาสตร์ชาวออสเตรียมาทำวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาไทย ระยะเวลา 3 เดือน

6) โครงการเชิญศาสตราจารย์อาคันตุกะชาวออสเตรียมาให้บริการทางวิชาการ ในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การสัมมนา การทำวิจัย และการสอน ระยะเวลา 1 เดือน เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาไทยได้มีโอกาสเรียนรู้/พัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีขั้นสูงจากฝ่ายออสเตรีย

ดร. แบร์นท มืซาเอล โรเดอ ประธานกิตติมศักดิ์เครือข่าย ASEA-UNINET บันทึก ข้อมูลลงในหนังสือ “จากเจ้าพระยาสุดำนุบ: 150 ปี สัมพันธไมตรีไทย-ออสเตรีย”²¹ ว่า ในระหว่าง ปี 2523-2561 มีนักศึกษาและนักวิชาการไทยที่มาศึกษาและทำโครงการวิจัยในมหาวิทยาลัยออสเตรีย รวมทั้งสิ้น 548 คน โดยเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิตในออสเตรีย 175 คน บุคคล เหล่านี้เกือบทั้งหมดได้เดินทางกลับประเทศไทยและต่างก็มีหรือเคยมีหน้าที่การงาน ด้านวิชาการ ขณะที่บางส่วนก็มีตำแหน่งหน้าที่ระดับสูงทั้งในสถาบันอุดมศึกษาการเมืองและบริษัทต่าง ๆ

ไทยอาจพิจารณาต่อยอดความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการในมิติพหุภาคีผ่าน เครือข่าย ASEA-UNINET ซึ่งเป็นพันธมิตรสำคัญ เพื่อหารือเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการขยาย

²¹ กระทรวงการต่างประเทศ ราชอาณาจักรไทย กระทรวงกิจการยุโรป การบูรณาการ และการต่างประเทศ สาธารณรัฐออสเตรีย, จากเจ้าพระยาสุดำนุบ: 150 ปี สัมพันธไมตรีไทย-ออสเตรีย, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ยุโรป ศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สิงหาคม 2562).

สมาชิกภาพไปยังสถาบันอุดมศึกษาของภาคเอกชน รวมถึงสถาบันการวิจัย และองค์กรด้านวิจัยและพัฒนาอื่น ๆ ของไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

3.3 บทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ในการยกระดับความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรีย

นางสาวมรกต ศรีสวัสดิ์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา กล่าวถึงความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรีย ว่า²² เป็นสาขาความร่วมมือที่สำคัญสำหรับทั้งสองประเทศ ประจักษ์ได้จากการจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคสห (Thai-Austrian Technical College) เมื่อปี 2512 ตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลออสเตรีย โดยฝ่ายออสเตรียให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางวิชาการ เครื่องมือเครื่องจักรสำหรับการเรียนการสอน และสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญมาฝึกสอน นอกจากนี้ ในการเสด็จเยือนออสเตรียของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ปี 2525 ได้เสริมสร้างความร่วมมือ ในระดับอุดมศึกษาและการวิจัยให้มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น จากความร่วมมือในระดับทวิภาคีอย่างเป็นทางการระหว่างรัฐบาลทั้งสอง ฝ่ายในปี 2527 ขยายไปสู่การก่อตั้งเครือข่าย ASEAN-UNINET เมื่อปี 2537 และเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่ ในปี 2562 ทั้งสองประเทศเฉลิมฉลองการครบรอบ 150 ปี ของสัมพันธไมตรี และเมื่อมองต่อไปในอนาคต ไทยและออสเตรียยังสามารถร่วมมือกันในด้านการศึกษาและวิชาการ รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาได้อีกมาก เนื่องจากออสเตรียเป็นประเทศที่มีศักยภาพมีประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีระบบอาชีวศึกษาที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดประเทศหนึ่งในยุโรป โดยเน้นการฝึกวิชาชีพในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ในสถาบันการศึกษา หรือที่เรียกว่าระบบ Dual-VET (Vocational Education and Training Programme) มีศูนย์การวิจัยและพัฒนาชั้นนำระดับโลกทางด้านวิศวกรรม มีองค์ความรู้ด้านนวัตกรรม การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ พลังงานทดแทน และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของไทยในการพัฒนาทักษะของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับความต้องการของการพัฒนาพื้นที่ EEC และตอบสนองต่อนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม 4.0 รวมทั้งนโยบาย BCG ของไทย ภาคธุรกิจของออสเตรียส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไม่ใช่บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ แต่สิ่งที่โดดเด่นคือ วิสาหกิจเหล่านี้มีแผนวิจัยและพัฒนาเป็นของตนเองในบริษัท จึงทำให้สินค้าและผลิตภัณฑ์มีความก้าวหน้าทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มุ่งเน้นเรื่องการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3.3.1 ในช่วงปี 2555-2559 พบว่า บทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ในการส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรียไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด

²² สัมภาษณ์ มรกต ศรีสวัสดิ์, เอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา, 18 สิงหาคม 2564.

เนื่องจากการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูตฯ ถูกกำหนดด้วยโจทย์สำคัญสองประการ คือ การเฉลิมฉลองการครบรอบ 60 ปีของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างไทยและออสเตรีย ในปี 2556 และการฟื้นฟูภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทย หลังคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้ามาบริหารประเทศเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ออสเตรียได้ดำเนินการตามข้อมติของสหภาพยุโรป เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2557 ซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิกชะลอการมีปฏิสัมพันธ์ระดับสูงกับประเทศไทย รวมทั้งลดระดับความสัมพันธ์ในทุก ๆ ด้านกับประเทศไทย ไปจนกว่าประเทศไทยจะกลับคืนสู่กระบวนการประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมและโครงการของสถานเอกอัครราชทูตฯ ในช่วงเวลาข้างต้นจึงเน้นการดำเนินนโยบายการทูตสาธารณะ เพื่อประชาสัมพันธ์ประเทศไทย ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย รวมทั้งเร่งฟื้นฟูภาพลักษณ์ที่ดี ตลอดจนสร้างความรู้สึกนิยมไทยและทัศนคติเชิงบวกต่อประเทศไทย ส่วนความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรียที่ดำเนินอยู่ในช่วงดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นความร่วมมือที่มีกับเครือข่าย ASEA-UNINET ในรูปแบบของการมอบทุนสำหรับการศึกษาและทำวิจัย รวมทั้ง การแลกเปลี่ยนคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้บริการทางวิชาการในรูปแบบกิจกรรม ต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การสัมมนา การทำวิจัย และการสอน เป็นต้น

3.3.2 ในช่วงปี 2560 ถึงปัจจุบัน สถานเอกอัครราชทูตฯ ยังคงใช้การทูตสาธารณะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระชับความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยและออสเตรีย มุ่งสร้างความเข้าใจอันดีในระดับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ผ่านวัฒนธรรม อาหาร และการท่องเที่ยว เพื่อให้ยังผลบวกด้านการค้า การลงทุน การเมือง การท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนในระดับประชาชน และตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา เมื่อรัฐบาลไทยกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ด้วยองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาทุนมนุษย์และสร้างบุคลากรที่มีทักษะขั้นสูงให้กับประเทศไทย เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในอนาคต สถานเอกอัครราชทูตฯ จึงเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องยกระดับความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรีย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของอนาคตข้างหน้าและตอบสนองยุทธศาสตร์และนโยบายของประเทศ โดยสถานเอกอัครราชทูตฯ ตั้งเป้าหมายในการดำเนิน ความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการกับออสเตรีย เพื่อแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ ด้านวิทยาศาสตร์ นวัตกรรม รวมทั้งการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาในสองแนวทาง ดังนี้

ก) กระชับความสัมพันธ์ที่ดีอยู่แล้วกับพันธมิตรเดิม อันได้แก่ หน่วยงานราชการ และสถาบันอุดมศึกษาของออสเตรีย รวมทั้งกับเครือข่าย ASEA-UNINET ให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น โดยสถานเอกอัครราชทูตฯ ให้ความสำคัญกับการติดต่อประสานงานอย่างใกล้ชิด รวมทั้งติดตามความคืบหน้าในประเด็นสำคัญต่าง ๆ กับกระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์และการวิจัยของออสเตรีย กระทรวงการดิจิทัลและเศรษฐกิจออสเตรีย และเครือข่าย ASEA-UNINET กับกระทรวงการศึกษา

ของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา เพื่อผลักดันความร่วมมือและผลักดันการลงทุนในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาสำหรับวิทยาลัยเทคนิคสตึก ให้เป็นไปตามรูปแบบของออสเตรเลียที่ได้มาตรฐานระดับสากลและประสบความสำเร็จ เพื่อผลิตบุคลากรรองรับความต้องการบุคลากรในอีอีซี อีกทั้งยังวางแผนจะขยายระบบการศึกษาอาชีวะแบบสตึกโมเดลไปสู่โรงเรียนอาชีวศึกษากลุ่มเป้าหมายในภาคตะวันออก รวมทั้งสิ้น 12 วิทยาลัย (วิทยาลัยเทคนิคสตึก + 11 วิทยาลัย) ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคสตึก วิทยาลัยเทคนิคปราจีนบุรี วิทยาลัยเทคนิคสระแก้ว วิทยาลัยการอาชีพพนมสารคาม วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี วิทยาลัยเทคนิคตราด วิทยาลัยเทคนิคพญา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชลบุรี วิทยาลัยเทคนิคระยอง วิทยาลัยเทคนิคฉะเชิงเทรา

ข) แสวงหาพันธมิตรและโอกาสใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งสถานเอกอัครราชทูตฯ ดำเนินการพบปะหารือ และออกไปทำความรู้จักกับองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ของออสเตรเลียที่มีศักยภาพในประเด็นที่แตกต่างกัน แต่เป็นประโยชน์สำหรับประเทศไทย อาทิ กรุงเทพมหานคร (ด้านการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ) การรถไฟ ออสเตรเลีย (ระบบราง) ภาคเอกชนออสเตรเลีย (วิสาหกิจเริ่มต้น พลังงานทดแทน) ศูนย์วิจัย Research Center for Pharmaceutical Engineering: RCPE (วิศวกรรมเภสัชกรรม) ศูนย์วิจัย Technopoles (การแพทย์และเทคโนโลยีการแพทย์ / การเกษตรและเทคโนโลยีทางอาหาร / เทคโนโลยีสาธารณสุข) สถาบัน Institute of Science and Technology (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง) สถาบัน Austria Institute of Technology (พลังงานสะอาด การขนส่งที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำ สุขภาพ และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ การบริหารจัดการความเสี่ยงทางดิจิทัล และกลไกอัตโนมัติ) และ ศูนย์วิจัย Green Tech Cluster (ด้านพลังงานทดแทน พลังงานชีวภาพ พลังงานแสงอาทิตย์ เทคโนโลยีสีเขียว การบริหารจัดการขยะและกากของเสีย และการสร้างอาคารประหยัดพลังงาน) เป็นต้น

3.4 ปัญหาและอุปสรรค

3.4.1 ฝ่ายไทย

จากการสัมภาษณ์²³ ข้าราชการที่ประจำการที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเทพมหานคร ช่วงปี 2556-2562 พบว่า อุปสรรคสำคัญต่อการส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยกับออสเตรียมาจากการที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องของไทยยังไม่ให้ความสำคัญกับออสเตรียมากนัก ซึ่งอาจมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับศักยภาพของออสเตรีย

²³ สัมภาษณ์ กมลวรรณ ศรีโพธิ์ศิลป์, ที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเทพมหานคร, 20 กรกฎาคม 2564.

หรือการมองข้ามความสำคัญของออสเตรียเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่ใหญ่กว่าในยุโรป เช่น เยอรมนี และ สหราชอาณาจักร เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น ความร่วมมือด้านการอาชีวศึกษาระหว่างไทยและออสเตรีย ซึ่งริเริ่มโดยกระทรวงการดิจิทัลและเศรษฐกิจออสเตรีย ในปี 2561 โดยหลังจากที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้นำคณะอธิบดีอาชีวศึกษา กระทรวงการดิจิทัลและเศรษฐกิจออสเตรีย และสภาหอการค้าออสเตรีย เดินทางเยือนประเทศไทย ระหว่างวันที่ 2-8 เมษายน 2561 เพื่อหารือกับสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะขยายความร่วมมือใน 6 สาขา ตามอุตสาหกรรม S-Curve รวมทั้งจะร่วมกันจัดตั้งคณะทำงานร่วม เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนความร่วมมือ และกำหนดจะประชุมร่วมกันในเดือนกันยายน 2561 อย่างไรก็ตาม ในช่วงกลางเดือนกันยายน 2561 สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษามีหนังสือแจ้งผ่านกระทรวงการต่างประเทศว่า ในเบื้องต้น เห็นด้วยกับการจัดทำบันทึกความเข้าใจด้านการอาชีวศึกษาระหว่างไทยและออสเตรียและการจัดตั้งคณะทำงานร่วม แต่ขอทราบประเด็นที่ฝ่ายออสเตรียสนใจจะร่วมมือกับฝ่ายไทย รวมทั้งหน่วยงานของออสเตรียที่จะอยู่ในคณะทำงานร่วมดังกล่าว จากนั้นไม่ปรากฏความคืบหน้าในเรื่องนี้ ต่อมา ในช่วงต้นปี 2563 ก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สถานเอกอัครราชทูตฯ นำคณะผู้แทนฝ่ายออสเตรีย นำโดยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการดิจิทัลและเศรษฐกิจออสเตรีย เดินทางไปประเทศไทย เพื่อเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการความร่วมมือด้านการศึกษาไทย-ออสเตรีย จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และเพื่อติดตามความคืบหน้าและหารือกับผู้บริหารระดับสูงของไทย อาทิ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รองปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้น การเดินทางเยือนครั้งนั้นทำให้สามารถกำหนดประเด็นความร่วมมือกันสำหรับการพัฒนาหลักสูตรให้กับอาชีวศึกษาของไทย ได้แก่ เมคาทรอนิกส์ ยานยนต์สมัยใหม่ และเทคโนโลยีระบบราง ต่อมาสถานเอกอัครราชทูตฯ ประสานงานอย่างใกล้ชิด เพื่อติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่องกับทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายออสเตรีย ที่แม้จะมีความล่าช้าและยากลำบากเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในออสเตรียยังคงรุนแรงต่อเนื่อง แต่สามารถกำหนดองค์ประกอบคร่าว ๆ ของคณะทำงานและสามารถจัดการประชุมหารืออย่างไม่เป็นทางการออนไลน์แล้ว 2 ครั้ง ในวันที่ 11 มิถุนายน 2564 และ 30 กรกฎาคม 2564 ทั้งนี้ กำหนดจะจัดประชุมคณะทำงานอย่างเป็นทางการในช่วงต้นเดือนกันยายน 2564

นอกจากนี้ หน่วยงานของไทยหน่วยงานหนึ่งเสนอขอจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือกับฝ่ายออสเตรีย โดยเป็นผู้กร่างบันทึกความเข้าใจเพื่อให้ฝ่ายออสเตรียพิจารณา รวมทั้งแจ้งให้สถานเอกอัครราชทูตฯ ประสานกับกรุงเวียนนา เพื่อแจ้งความพร้อมที่จะลงนามความร่วมมือในช่วงที่คณะเดินทางเยือนกรุงเวียนนา ซึ่งสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้ติดตามและ

ประสานงานกับฝ่ายออสเตรียอย่างใกล้ชิด จนมีการตอบรับและพร้อมจัดการลงนามตามความประสงค์ของฝ่ายไทย อย่างไรก็ตาม ในการเดินทางเยือนครั้งนั้น ไม่มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจ เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวแจ้งว่า ยังมีกระบวนการภายในที่ต้องพิจารณาจึงยังไม่อยากมีข้อผูกมัดกับฝ่ายออสเตรีย ซึ่งท่าทางนี้ของฝ่ายไทย ทำให้ฝ่ายออสเตรียเกิดความไม่แน่ใจว่าฝ่ายไทยต้องการที่จะมีความร่วมมือระหว่างกันอย่างจริงจังหรือไม่ จนถึงปัจจุบัน ฝ่ายออสเตรียยังไม่ตอบตกลงที่จะลงนามในบันทึกความเข้าใจดังกล่าว แม้ว่าหน่วยงานดังกล่าวจะแสดงความพร้อมและขอให้สถานเอกอัครราชทูตฯ ติดต่อประสานงานไปหลายครั้งแล้วก็ตาม

หน่วยงานราชการของไทยยังมีข้อจำกัดในด้านกฎระเบียบภายในหน่วยงานและขาดกลไกในการบูรณาการการทำงานกับส่วนราชการอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น สถานเอกอัครราชทูตฯ ประสานการเดินทางเยือนประเทศไทยให้กับนาง Maria Vassilakou รองผู้ว่าการกรุงเวียนนาและคณะ ระหว่างวันที่ 24-30 มีนาคม 2561 ตามคำเชิญของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ซึ่งออสเตรียได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเมืองนวัตกรรมและย่านนวัตกรรมตามแผนการยกระดับศักยภาพทางนวัตกรรมในระดับพื้นที่ (Innovations District)²⁴ ของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ เพื่อพัฒนาให้เกิดพื้นที่นวัตกรรมทั้งในระดับภูมิภาค ระดับเมือง และระดับย่าน ได้แก่ (1) ระเบียงนวัตกรรม (Innovation Corridor) มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่นำร่องในแนวพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจด้านใต้ ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง (2) เมืองนวัตกรรม (Innovation City) เน้นพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี (3) ย่านนวัตกรรม (Innovation District) ที่กำหนดพื้นที่เป้าหมาย 11 แห่ง ได้แก่ โยธี ปทุมวัน คลองสาน กล้วยน้ำไท รัตนโกสินทร์ ลาดกระบัง บางแสน ศรีราชา พัทยา อุตะเภะ-บ้านฉาง และย่านปทุมธานี และจะขยายอีก 4 พื้นที่ซึ่งอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ด้วย

ไทยเรียนรู้และได้รับแนวคิดที่เป็นประโยชน์จากเมืองต้นแบบกรุงเวียนนาที่พัฒนาเมืองอัจฉริยะที่เน้นการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานในการขนส่งสาธารณะ รวมถึง การ sharing space เพื่อให้เกิดพื้นที่ที่เอื้อต่อคนหลากหลายกลุ่มให้สามารถมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้ กรุงเวียนนายังแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการนำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ที่อยู่อาศัยในเมือง ทั้งนี้ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติวางแผนจะดำเนินงานร่วมกับกรุงเวียนนาในการพัฒนา Food tech district development ในพื้นที่ย่านนวัตกรรมคลองสาน ซึ่งเป็นย่านที่มีจุดเด่นในเรื่องของ อาหารท้องถิ่น และอาหารดั้งเดิม ซึ่งต้องการยกระดับให้ย่านดังกล่าวเป็นเศรษฐกิจของชุมชนภายในย่าน โดยอ้างอิงจากเขต Ottakring ในกรุงเวียนนา รวมทั้งวางแผนจะแลกเปลี่ยนองค์ความรู้จากย่านเมืองเก่า

²⁴ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, กรกฎาคม 2564 (เอกสารภายใน).

ในกรุงเวียนนา และนำมาการต่อยอดพัฒนากิจกรรมและแผนดำเนินงานในย่านรัตนโกสินทร์ อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์²⁵ คุณวลัยรัชต์ โมกขะเวส นักกลยุทธ์นวัตกรรม ฝ่ายยุทธศาสตร์นวัตกรรม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ พบว่า แผนพัฒนาเมืองนวัตกรรมและย่านนวัตกรรม ยังไม่เห็นเป็นรูปธรรม เนื่องจากสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการด้านนโยบายตามยุทธศาสตร์ของรัฐบาลในภาพรวม เพื่อให้ไทยบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเมืองใหญ่ทั้งในด้านทรัพยากร นวัตกรรมและคุณภาพชีวิต แต่ไม่ใช่หน่วยงานปฏิบัติ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานปฏิบัติและเป็นผู้ดูแลพื้นที่

3.4.2 ฝ่ายออสเตรีย

ออสเตรียให้ความสำคัญกับการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทั้งในรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแบบให้เปล่า เงินกู้แบบเงื่อนไขผ่อนปรน และความร่วมมือทางวิชาการ และการให้ทุนการศึกษา เป็นต้น ออสเตรียมีหน่วยงาน Austria Development Agency (ADC)²⁶ จัดตั้งในรูปแบบของบริษัทที่รัฐบาลออสเตรียเป็นเจ้าของ มีหน้าที่ดำเนินนโยบายด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ดำเนินโครงการในระดับทวิภาคี พหุภาคีและโครงการในประเทศหุ้นส่วน มุ่งดำเนินโครงการและสนับสนุนงบประมาณในพื้นที่เป้าหมาย คือ (1) แคริบเบียน (2) แอฟริกาตะวันตก: บุร์กินาฟาโซ (3) แอฟริกาตะวันออกและฮอรันของแอฟริกา: เอธิโอเปีย ยูกันดา (4) ทางใต้ของแอฟริกา: โมซัมบิก (5) เทือกเขาหิมาลัย/ฮินดูกูช: ภูฏาน (6) แม่น้ำดานูบ/บอลข่านตะวันตก: แอลเบเนีย โคโซโว (7) ทะเลดำ/คอเคซัสใต้: มอลโดวา อาร์เมเนีย จอร์เจีย และ (8) ตะวันออกกลางและดินแดนยึดครองในปาเลสไตน์ นอกจากนี้ ให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

ประเทศไทย ซึ่งธนาคารโลกได้ยกระดับจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางชั้นต่ำขึ้นมาเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางชั้นสูงในปี 2554 และปรับบทบาทจากประเทศผู้รับเป็นประเทศผู้ให้ รายใหม่ จึงไม่ได้จัดอยู่ในพื้นที่เป้าหมายในแผนการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของออสเตรีย แต่ประเทศไทยยังได้รับประโยชน์จากงบประมาณที่ ADC จัดสรรให้กับเครือข่าย ASEA-UNINET ในการดำเนินความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการกับประเทศที่เป็นสมาชิก ในภูมิภาคยุโรปและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในรูปแบบของการให้ทุนการศึกษาและการทำวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทุนระยะสั้น 1-3 เดือน สูงสุดเป็นการศึกษาระดับปริญญาเอกไม่เกิน 3 ปี ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและความกังวลของออสเตรียกรณีที่มีนักศึกษาต่างชาติที่ได้รับ

²⁵ สัมภาษณ์, นางสาววลัยรัชต์ โมกขะเวส, นักกลยุทธ์นวัตกรรม ฝ่ายยุทธศาสตร์นวัตกรรม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 3 สิงหาคม 2564.

²⁶ Austrian Development Agency, [ออนไลน์], 2021, แหล่งที่มา: <https://www.entwicklung.at/>.

ทุนการศึกษาในออสเตรเลียมักจะอยู่หางานทำต่อเมื่อจบการศึกษา ซึ่งไม่ตรงกับเป้าประสงค์ของรัฐบาล ออสเตรเลียที่ต้องการให้นักศึกษาเหล่านี้นำความรู้ที่ได้กลับไปพัฒนาประเทศตัวเอง และใช้โอกาสต่าง ๆ เผยแพร่หรือส่งเสริมค่านิยมของออสเตรเลียต่อไป

นอกจากนี้ ยังพบข้อจำกัดภายในเครือข่าย ASEA-UNINET ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันความร่วมมือทางการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลีย โดยการมอบทุนการศึกษาและการแลกเปลี่ยนนักวิจัยและคณาจารย์ระหว่างกันอย่างต่อเนื่องมากกว่า 30 ปี ว่า ตามโครงสร้างของเครือข่ายจะดำเนินความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายที่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐเท่านั้น หากเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนหรือสถาบันการวิจัยหรือศูนย์การเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีใช้ของรัฐ แม้จะมีศักยภาพ แต่ก็ไม่สามารถเข้าร่วมเครือข่ายและรับประโยชน์จากความร่วมมือนี้ได้

3.5 ผลการวิเคราะห์ SWOT

เมื่อนำองค์ประกอบสำคัญของ SWOT ทั้ง 4 ด้าน คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มาจับคู่เป็นกลยุทธ์ จะสามารถวิเคราะห์แนวทางการดำเนินความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลียได้ ดังนี้

3.5.1 กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาส

ใช้ความสัมพันธ์ทวิภาคีที่เข้มแข็งแสวงหาความร่วมมือเพิ่มเติมด้านการศึกษาและวิชาการในประเด็นที่ตอบสนองยุทธศาสตร์ของชาติในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะในประเด็นการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาของไทยผ่านผลักดันการพัฒนาหลักสูตรสำหรับวิทยาลัยเทคนิคสัทธิบ การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ เช่น การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ พลังงานสะอาดและพลังงานทดแทน วิสาหกิจเริ่มต้น วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างหน่วยงานของไทยและออสเตรเลีย นอกจากนี้ กระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรเดิมทางการศึกษาและวิชาการที่มีอยู่เดิม ได้แก่ เครือข่าย ASEA-UNINET กระทรวงการดิจิทัลและเศรษฐกิจออสเตรเลีย กระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์และการวิจัย และสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ของออสเตรเลีย

3.5.2 กลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรค

เพิ่มพูนความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลีย โดยหารือกับหน่วยงานของออสเตรเลียเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการขยายความร่วมมือ ด้านการศึกษาและวิชาการไปยังมหาวิทยาลัยของเอกชน และสถาบันการวิจัย หรือองค์กรด้านการพัฒนาและวิจัย เป็นต้น

3.5.3 กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาส

สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศักยภาพของออสเตรเลียในด้านการศึกษาและวิชาการ โดยเฉพาะระบบการอาชีวศึกษาซึ่งเป็นหนึ่งในภูมิภาคยุโรป รวมถึงศักยภาพของออสเตรเลียในการบริหารจัดการและประสบการณ์ที่เป็นเลิศด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี นอกจากนี้ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และเกิดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันแบบเป็นองค์กรรวม

3.5.4 กลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรค

ผลักดันการลงนามความตกลงด้านความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการ เพื่อให้สามารถเริ่มกำหนดกิจกรรม/โครงการที่จะดำเนินร่วมกัน รวมทั้งจัดการประชุมหารือระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชน เพื่อลดอุปสรรคในการดำเนินความร่วมมือ นอกจากนี้ อาจพิจารณาแนวทางและรูปแบบของการดำเนินความร่วมมือตามวิถีปกติแบบใหม่ที่ยังคงมีข้อจำกัดในการเดินทาง

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ SWOT

การยกระดับความร่วมมือด้าน การศึกษาระหว่างไทยและออสเตรเลีย	Opportunity โอกาสภายในออสเตรเลีย - สถาบันอุดมศึกษามีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล - โอกาสเท่าเทียมในการเข้าถึงระบบการศึกษา - อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประสบความสำเร็จมากที่สุดประเทศหนึ่งในยุโรป - ภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนงบประมาณในการวิจัยและพัฒนา - มีองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	Threat อุปสรรคภายในออสเตรเลีย - ข้อจำกัดด้านภาษา - เป็นทุนการศึกษาระยะสั้น - การมอบทุนและการดำเนินโครงการส่วนใหญ่จำกัดเฉพาะมหาวิทยาลัยของรัฐ - พื้นที่เป้าหมายในการให้ ความช่วยเหลือและร่วมมือทาง การศึกษา ไม่รวมประเทศไทย - สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
Strength จุดแข็งของไทย - รากฐานความสัมพันธ์ทวิภาคีที่แน่นแฟ้นมาอย่างยาวนาน - ยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายที่ส่งเสริมการขับเคลื่อนประเทศด้วยองค์ความรู้ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - การให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาส - ใช้ความสัมพันธ์ทวิภาคีที่เข้มแข็งแสวงหาความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการในประเด็นที่ตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ของชาติในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพิ่มเติมจากการกระชับความสัมพันธ์กับมิตรมิตร ด้านการศึกษาเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น	กลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรค - แสวงหาแนวทางการเพิ่มพูนความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการ โดยเพิ่มพันธมิตรใหม่ เช่น มหาวิทยาลัยของเอกชน และสถาบันการวิจัย เป็นต้น
Weakness จุดอ่อนของไทย - มองข้ามศักยภาพของออสเตรเลียด้านการศึกษาและวิชาการ - ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในความร่วมมืออย่างเป็น องค์กรรวม	กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาส - สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศักยภาพของออสเตรเลียด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี - ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างการบูรณาการในการทำงานอย่างเป็นองค์กรรวม	กลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรค - ผลักดันการลงนามความตกลงด้านความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการโดยเร็ว เพื่อให้สามารถเริ่มกำหนดกิจกรรม/โครงการที่จะดำเนินร่วมกัน - จัดการประชุมหารือระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชน เพื่อลดอุปสรรค ในการดำเนินความร่วมมือ

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

ในบริบทของโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว และซับซ้อน มากขึ้น รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของโลกแบบใหม่ตามกระแสอุตสาหกรรม 4.0 ทำให้เกิดการเปลี่ยนไปใช้เทคโนโลยีใหม่และวิธีการทำธุรกิจที่เป็นนวัตกรรมใหม่โครงสร้างเศรษฐกิจจะขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมที่ต้องแข่งขันกันด้วยความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และการเชื่อมต่อทางเครือข่ายในรูปแบบคอมพิวเตอร์ของทุกสรรพสิ่ง ดังนั้น การศึกษาและวิชาการ รวมถึงการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านนวัตกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงมีความสำคัญและจำเป็นในฐานะกลไกที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและ การแข่งขันดังกล่าวของโลก

นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่เข้ามาบริหารประเทศภายใต้วิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” มีภารกิจสำคัญเพื่อการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ โดยในด้านการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. (2560-2564) และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2579) กำหนดให้คนไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถแข่งขันได้ และสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจของประเทศ ขณะที่ออสเตรเลียเป็นประเทศ ที่มีศักยภาพด้านการศึกษาและวิชาการที่มีคุณภาพสูงและมีมาตรฐานสากล อีกทั้งยังเป็นประเทศที่มีการบริหารจัดการที่ดี มีองค์ความรู้เป็นเลิศด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ ดังนั้น ศักยภาพของออสเตรเลียคือโอกาสสำหรับประเทศไทยที่จะแสวงหาและเพิ่มพูนความร่วมมือ ด้านการศึกษาและวิชาการ เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศไทย โดยประเด็นความร่วมมือที่ควรพัฒนาและต่อยอดนอกเหนือจากการแลกเปลี่ยนทุนการศึกษาและการวิจัย รวมทั้ง การแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์ การแพทย์ ศิลปะประวัติศาสตร์ และ ดุริยางคศิลป์ ที่ดำเนินมาแล้ว 50 ปีแล้ว คือ (1) การพัฒนาและการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบออสเตรเลียที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดประเทศหนึ่งในยุโรป โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการทำงานในสถานประกอบการ ร้อยละ 80 เน้นการฝึกงานระยะยาวเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญและสั่งสมประสบการณ์ ขณะเดียวกันมีรายได้ตอบแทนให้กับนักศึกษาในระหว่างการทำงาน และพัฒนาระบบการเรียนการสอนตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ควบคู่กับการเรียนรู้ภาคทฤษฎีในห้องเรียน ร้อยละ 20 ให้กับสถาบันอาชีวศึกษา

ของไทย โดยเริ่มต้นจากวิทยาลัยเทคนิคสตั๊ดฮีบ แล้วต่อยอดไปยังวิทยาลัยอาชีวศึกษาอื่น ๆ ในพื้นที่อีสาน และ (2) การส่งเสริมความร่วมมือในประเด็นนวัตกรรมใหม่ ๆ อาทิ การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ พลังงานสะอาดและพลังงานทดแทน และวิสาหกิจเริ่มต้น เป็นต้น และ (3) การส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาาระหว่างสถาบันหรือองค์กรของไทยกับออสเตรเลียที่เป็นเสมือน "หัวใจ" ของความสำเร็จ ในการต่อยอดองค์ความรู้เพื่อสร้างความสำเร็จและการเจริญเติบโตให้กับภาคธุรกิจต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ในการประเมินความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยและออสเตรเลีย ไทยต้องการรักษาพลวัตของความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นและยั่งยืนในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องการเพิ่มพูนความร่วมมือด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรมที่ออสเตรเลีย มีศักยภาพ ซึ่งสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในพื้นที่ มีการติดต่อประสานงานอย่างใกล้ชิดกับฝ่ายออสเตรเลีย สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในเชิงลึกเกี่ยวกับออสเตรเลียในทุกมิติ จึงมีศักยภาพในการประมวลข้อมูลและวิเคราะห์ประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ได้อย่างครบถ้วนและรอบด้าน ด้วยเหตุนี้ สถานเอกอัครราชทูตฯ จึงมีบทบาทสำคัญในการยกระดับ ความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยและออสเตรเลีย และมีศักยภาพมากกว่าการเป็น ผู้ประสานงานและรับทราบข่าวสาร แต่มีบทบาทเชิงรุกในฐานะผู้ประสานงานยุทธศาสตร์ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ในการดำเนินความร่วมมือ รวมทั้งช่วยนำร่องแสวงหาพันธมิตรและเครือข่ายใหม่ ๆ ทางด้าน การศึกษาและวิชาการให้กับหน่วยงานของไทย โดยไม่ได้เป็นการลดทอนบทบาทของหน่วยงานด้าน การศึกษาที่เป็นเจ้าของเรื่อง แต่ถือเป็นการบูรณาการการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ ของประเทศไทยอย่างแท้จริง

4.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาขอเสนอข้อเสนอแนะต่อการยกระดับความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการ ระหว่างไทยและออสเตรเลีย ดังนี้

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

4.2.1.1 ในภาพกว้าง ควรมีการจัดตั้งคณะทำงานในระดับนโยบายด้านการ ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการกับต่างประเทศระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย อาทิ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน คณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ และ ภาคเอกชน อาทิ สมาหอการค้าแห่งประเทศไทย สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น เพื่อเป็น กลไกขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการ มีหน้าที่ (1) กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบาย

ในการส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการกับต่างประเทศอย่างเป็นระบบ โดยควรมีการกำหนดเป้าหมายและวิเคราะห์อย่างชัดเจนว่า ต้องการอะไร จากประเทศใด โอกาสการบรรลุเป้าหมายมีมากน้อยเพียงใด คำนวณค่าต่อการลงทุนด้านงบประมาณหรือไม่ และกำหนดกรอบเวลาในการดำเนินความร่วมมือที่ชัดเจน (2) เสนอแนะแนวทางของความร่วมมือ โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการข้อมูล ประเด็นยุทธศาสตร์ แผนงานความร่วมมือ งบประมาณ และการประสานงาน ที่ใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการสื่อสารไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เพื่อให้เข้าใจเป้าหมายเดียวกัน สามารถนำไปปฏิบัติ ลดการดำเนินงานซ้ำซ้อน และบรรลุเป้าหมายภายในกรอบเวลาที่กำหนดไว้ และ (3) ติดตามและประเมินผลการดำเนินความร่วมมือจากส่วนราชการ สถาบันอุดมศึกษา หรือหน่วยงานที่รับความร่วมมือ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถประเมินความสำเร็จของการส่งเสริมความร่วมมือ วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และเสนอแนะแนวทางการแก้ไข อันจะนำไปสู่การส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

4.2.1.2 กระทรวงการต่างประเทศควรแสดงบทบาทเชิงรุกในฐานะผู้ประสานงานด้านยุทธศาสตร์ ที่จะเชื่อมโยงมิติของนโยบายการต่างประเทศและยุทธศาสตร์ของชาติเข้าด้วยกัน รวมทั้งควรแสดงให้เห็นส่วนราชการอื่น ๆ ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตระหนักถึงจุดแข็งของการเป็นส่วนราชการของไทยในประเทศเป้าหมายที่มีความได้เปรียบในการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นหน่วยงานที่จะช่วยสนับสนุนงาน โดยไม่ได้ลดทอนบทบาทหรือความสำคัญของหน่วยงานที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินความร่วมมือด้านการศึกษาวិชาการกับต่างประเทศของไทย

4.2.1.3 กระทรวงการต่างประเทศ โดยสถานเอกอัครราชทูตของไทยในประเทศเป้าหมายควรสนับสนุนให้ภาคเอกชนของประเทศเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนความร่วมมือด้านวิชาการและการศึกษา เพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรได้ตรงตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของความร่วมมือด้านอาชีวศึกษาในอีอีซีที่ให้ความสำคัญกับการฝึกงานในสถานประกอบการควบคู่ไปกับการเรียนทฤษฎีในห้องเรียน ภาคเอกชนของประเทศเป้าหมายสามารถมีบทบาทเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการสนับสนุนการฝึกงานในโรงงาน และเมื่อสำเร็จการศึกษา นักศึกษาเหล่านี้จะเป็นแรงงานคุณภาพที่มีทักษะและประสบการณ์ที่สามารถปฏิบัติงานให้กับสถานประกอบการของภาคเอกชนประเทศเป้าหมายได้ทันที

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

4.2.2.1 ควรมีการฝึกอบรมให้กับข้าราชการที่จะไปประจำการในประเทศเป้าหมาย มีศักยภาพในการส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการกับไทย ให้มีความเข้าใจถ่องแท้ ในประเด็นเฉพาะด้านวิชาการ องค์ความรู้ใหม่ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่ควบคู่ไปกับเครื่องมือการดำเนินงานประจำทางการทูตของสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.2.2 ติดตามและเร่งรัดให้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจด้านการศึกษาระหว่างไทยและออสเตรเลีย 2 ฉบับ ได้แก่ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษาในภาพรวมสำหรับสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา ซึ่งเสนอโดยกระทรวงการศึกษาวិทยาศาสตร์และการวิจัยออสเตรเลีย และบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการอาชีวศึกษา ซึ่งเสนอโดยกระทรวงการดิจิทัลและเศรษฐกิจออสเตรเลีย เพื่อแสดงความจริงใจและมุ่งมั่นของฝ่ายไทยที่จะร่วมมือกับฝ่ายออสเตรเลียในการพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอาชีวศึกษา เพื่อยกระดับการศึกษาของไทย ให้มีแรงงานสำหรับเทคโนโลยีอุตสาหกรรมขั้นสูงต่อไป

4.2.2.3 ผลักดันการประชุมหารือของคณะทำงานด้านความร่วมมือด้านอาชีวศึกษา ซึ่งกำหนดไว้ตั้งแต่เดือนกันยายน 2561 รวมทั้งผลักดันการขยายความร่วมมือใน 6 สาขาอุตสาหกรรม S-Curve ตามที่เคยมีการตกลงกันไว้ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาของไทยและคณะอธิบดีอาชีวศึกษาและสภาหอการค้าของออสเตรเลีย ดังนี้

First S-Curve

- 1) ยานยนต์สมัยใหม่ ได้แก่ เทคโนโลยีการผลิตที่มีประสิทธิภาพและความแม่นยำสูง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนรถยนต์ และการซ่อมบำรุงรถ EV Railway Maintenance
- 2) อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ได้แก่ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ยานยนต์ การออกแบบและผลิตระบบที่อยู่อาศัยอัจฉริยะและเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ การออกแบบวงจรอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็ก และการออกแบบอิเล็กทรอนิกส์ระบบฝังตัว
- 3) ท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวสุขภาพ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

New S-Curve

- 4) หุ่นยนต์เพื่อการอุตสาหกรรม ได้แก่ หุ่นยนต์ที่ใช้ในการผลิตยานยนต์ หุ่นยนต์ที่ใช้ในกระบวนการผลิตฉีดพลาสติก หุ่นยนต์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และหุ่นยนต์เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการท่องเที่ยว
- 5) การบินและโลจิสติกส์การขนส่ง ได้แก่ การซ่อมบำรุงอากาศยาน การซ่อมบำรุงเครื่องยนต์ การซ่อมระบบไฟฟ้า สื่อสาร ระบบการควบคุมเครื่องบิน การผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน การซ่อมบำรุงตู้และโบกี้รถไฟ การซ่อมระบบอาณัติสัญญาณ การซ่อมทางรถไฟ การตรวจสอบโดยไม่ทำลาย (NDT) และการจัดการโลจิสติกส์
- 6) เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ ได้แก่ พลังงานงานทดแทนพลังงาน

4.2.2.4 ผลักดันการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างวิทยาลัยเทคนิคส์ติดกับกระทรวงการดิจิทัลและเศรษฐกิจของออสเตรเลีย รวมทั้งการจัดการฝึกอบรมครูผู้สอน การแลกเปลี่ยน

นักเรียน และการสอนภาษาอังกฤษและเยอรมัน เพื่อพัฒนาเป็น “สัทธิบบโมเดล” ที่มีมาตรฐานสากล สามารถผลิตบุคลากรรองรับความต้องการบุคลากรในออสเตรีย ที่จะเพิ่มขึ้น 4.7 แสนคน ภายใน 5 ปี แล้วขยายต่อไปยังโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งอื่น ๆ ทั่วประเทศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในออสเตรียอีก 11 แห่ง

4.2.2.5 แสวงหาความร่วมมือกับสถาบัน WIFI ซึ่งเป็นสถาบันการพัฒนาทักษะแรงงานของออสเตรีย อยู่ภายใต้การบริหารของสภาหอการค้าออสเตรียที่มีความเชี่ยวชาญและประสบความสำเร็จในการยกระดับทักษะแรงงานในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายด้วยการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นเป็นระยะ ๆ ทั้งการ ReSkill หรือการสร้างทักษะใหม่ที่เป็นในการทำงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน การ UpSkill หรือการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้น และเพิ่มความสามารถในการทำงาน และการ Newskill หรือการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเพื่อพัฒนาสู่อาชีพใหม่ ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะแรงงานดังกล่าวจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีและดิจิทัลมาใช้ปรับใช้ในการทำงานต่าง ๆ

4.2.2.6 แสวงหาโอกาสในการสร้างเครือข่ายใหม่ ๆ และพันธมิตรทางการวิจัย และการพัฒนา ซึ่งออสเตรียมีความเชี่ยวชาญการวิจัยในสาขา (1) พลังงานหมุนเวียนและพลังงานทางเลือก (2) ชีววิทยา (3) เกษตรและการบริหารจัดการน้ำ (4) ควอนตัมฟิสิกส์ (5) หุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์ และ (6) เทคโนโลยีด้านสุขภาพ สถาบันการวิจัยชั้นนำของออสเตรีย อาทิ

1) ศูนย์วิจัยด้านวิศวกรรมเภสัชกรรม (Research Center for Pharmaceutical Engineering: RCPE) เมืองกราซ ซึ่งเป็นศูนย์วิจัยด้านวิศวกรรมชั้นนำระดับโลก มีผลงานวิจัย และเครือข่ายด้านการวิจัยกับหลายประเทศ รวมถึงความร่วมมือกับภาคเอกชนและบริษัทชั้นนำจากทั่วโลก

2) Linz Center of Mechatronics เมืองลินซ์ ซึ่งเป็นศูนย์วิจัยที่มีความเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในสาขาเมคาทรอนิกส์ ซึ่งศูนย์ทำการวิจัย แล้วนำการวิจัยดังกล่าวพัฒนาไปตามความต้องการของลูกค้าในภาคอุตสาหกรรม

3) Austrian Center for Industrial Biotechnology ซึ่งเป็นศูนย์การวิจัยในสาขาเทคโนโลยีชีวภาพ มีความพิเศษในการเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงระหว่างการวิจัย สถาบันการศึกษา และภาคอุตสาหกรรม

4) Institute of Science and Technology (IST) ซึ่งเป็นศูนย์การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ระดับสูงด้านฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และชีววิทยาศาสตร์ ที่มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศกับสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยในหลายประเทศ

5) Austria Institute of Technology (AIT) ซึ่งเป็นสถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่ใหญ่ที่สุดในออสเตรีย เน้นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านพลังงาน การขนส่งที่

ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำ สุขภาพและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ การบริหารจัดการความเสี่ยงทางดิจิทัล และกลไกอัตโนมัติ เป็นต้น

4.2.2.7 ทารือกับเครือข่าย ASEA-UNINET ซึ่งเป็นพันธมิตรสำคัญในการดำเนินความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการขยายสมาชิกภาพไปยังสถาบันอุดมศึกษาของภาคเอกชน รวมถึงสถาบันการวิจัย และองค์กรด้านวิจัยและพัฒนาอื่น ๆ

4.2.2.8 ส่งเสริมการจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า สำหรับนักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ รวมทั้งคณาจารย์ที่เคยมาศึกษา หรือได้รับทุนการศึกษาในออสเตรเลีย เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมของการเป็นพันธมิตรสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

4.2.2.9 จัดทำฐานข้อมูลของผู้ที่เคยรับประโยชน์จากความร่วมมือด้านการศึกษาและวิชาการในประเทศเป้าหมาย และมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อประโยชน์สำหรับการสร้างเครือข่ายและพัฒนาความร่วมมือต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

หนังสือ

กระทรวงการต่างประเทศ ราชอาณาจักรไทย กระทรวงกิจการยุโรป การบูรณาการ และการ
ต่างประเทศ สาธารณรัฐออสเตรีย. จากเจ้าพระยาสุดำนุบ: 150 ปี สัมพันธไมตรีไทย-
ออสเตรีย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562.
อิมะลี มิชิ. คน 2 คนกับปากกา 1 ด้ามก็สร้างโมเดลธุรกิจระดับโลกได้แล้ว. แปลโดย โยชูเกะ.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วีเสิร์น, 2561.

Joseph S. Nye Jr. Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York:
Public Affairs, 2004.

Nicholas J. Cull. Public Diplomacy: Lessons from the Past. Los Angeles: University of
Southern California, 2000.

เอกสารทั่วไป

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนา
ประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2569. กรุงเทพมหานคร.

Austrian Federal Ministry for Digital and Economic Affairs. Apprenticeship System, The
Dual System of Vocational Education and Training in Austria, Vienna, 2020.

ASEAN-European Academic University Network (ASEA-UNINET). Annual Report Austrian
Board of Trustees 2019. Vienna, 2019.

เอกสารภายใน

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา. โทรเลข ที่ VIE 952/2561, 28 กันยายน 2561.

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา. โทรเลข ที่ VIE 1123/2561, 29 พฤศจิกายน 2561.

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. ความร่วมมือระหว่างไทยและออสเตรีย. กรกฎาคม 2564.

สำนักงานเศรษฐกิจการลงทุน ณ นครแฟรงก์เฟิร์ต. มูลค่าการลงทุนของออสเตรียในประเทศไทย.
กรกฎาคม 2564.

Advantage Austria. ภาคเอกชนออสเตรียที่ลงทุนในประเทศไทย. กรกฎาคม 2564.

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล

อสิ ม้ามณี. การใช้ Soft Power ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: กรณีศึกษาการดำเนินงานของทีมประเทศไทยในเนปาล. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล, หลักสูตรนักบริหารการทูต สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ, 2555.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. ลำดับคู่ค้าของไทย. [ออนไลน์]. 2564. แหล่งที่มา:

<https://api.dtn.go.th/files/v3/6049988cef414091462c4979/download>, [มกราคม 2564].

กลุ่มยุทธศาสตร์และแผน สำนักงานศึกษาธิการภาค 4. การจัดทำ SWOT เพื่อการวางแผน.

[ออนไลน์]. 2558. แหล่งที่มา: <http://www.reo2.moe.go.th/web/images/download22558-reo4-km-swot.pdf>, [25 กรกฎาคม 2564].

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. การพัฒนาทักษะบุคลากรตามแนวทาง EEC Model. [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา: <https://www.eeco.or.th/th/eec-model>, [10 สิงหาคม 2564].

Austrian Development Agency. [Online]. 2021. Available from: [https://www.entwicklung.at/Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research. Research in Austria](https://www.entwicklung.at/Austrian%20Federal%20Ministry%20of%20Education,%20Science%20and%20Research.%20Research%20in%20Austria). [Online]. 2017. Available from: <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Research/Research-in-Austria.html>, [17 July 2021].

Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research. Austria's Higher Education System. [Online]. 2021. Available from: <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Higher-education-universities/Higher-education-system/PrivUni.html>, [1 September 2019].

City of Vienna. Vienna named most liveable city for the tenth time!. [Online]. 2019. Available from: <https://www.wien.info/en/lifestyle-scene/most-livable-city-352322>.

- NS Energy. Is the hydropower sector in Austria a model for the rest of the world to follow?. [Online]. 2021. Available from: <https://www.nsenergybusiness.com/features/austria-hydropower-sector/#>, [25 June 2019].
- EUROSTAT. Youth unemployment rate by sex, age and country of birth. [Online]. 2021. Available from: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth_empl_100&lang=en, [2 June 2021].
- Statistik Austria. Ausgaben des Bundes 2021 für Forschung und Forschungsförderung nach sozioökonomischen Zielsetzungen und Ressorts. [Online]. 2021. Available from: https://pic.statistik.at/web_de/statistiken/energie_umwelt_innovation_mobilitaet/forschung_und_innovation/f_e_im_bundesbudget/index.html, [11 June 2021].
- World Bank. All Countries and Economies. [Online]. 2020. Available from: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>, [25 July 2020].

สัมภาษณ์

- กมลวรรณ ศรีโพธิ์ศิลป์. ที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา. สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2564.
- มรกต ศรีสวัสดิ์. เอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา. สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2564.
- วลัยรัชต์ โมกษะเวส. นักกลยุทธ์วัฒนธรรม ฝ่ายยุทธศาสตร์วัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ. สัมภาษณ์. 3 สิงหาคม 2564.
- A. Min Tjoa. ผู้ประสานงานของออสเตรเลียในเครือข่าย ASEA-UNINET. สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2564.
- Günther Sucher. อัครราชทูตที่ปรึกษาฝ่ายพาณิชย์ สำนักงานการค้าของออสเตรเลียประจำประเทศไทย. สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2564.

ภาคผนวก

ความสัมพันธ์ ไทย-ออสเตรีย

1. ความสัมพันธ์ทั่วไป

ไทยกับออสเตรียมีความสัมพันธ์ด้านกงสุลตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยกงสุลออสเตรียประจำประเทศไทยคนแรก คือ นายอเล็กซุส เร็ดลิช (Alexius Redlich) และออสเตรียยังเป็นประเทศแรก ๆ ที่ส่งผู้แทนทางการทูตมาประจำประเทศไทย ก่อนประเทศตะวันตกอื่น ๆ โดยในปี 2410 สมเด็จพระจักรพรรดิฟรานซ์ โจเซฟ ที่ 1 (His Majesty Emperor Franz Joseph I) แห่งจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการี ได้ส่งคณะทูตมายังประเทศไทยเพื่อเจริญสัมพันธไมตรีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และทั้งสองประเทศได้จัดทำสนธิสัญญาไมตรี การค้า และการเดินเรือ (Treaty of Friendship, Commerce and Navigation) เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2412 ต่อมาในปี 2455 ฝ่ายออสเตรียได้ส่งผู้แทนทางการทูตมาประจำประเทศไทย และได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระดับเอกอัครราชทูตระหว่างกัน เมื่อปี 2506 โดยมี พลจัตวา ซาติชาย ชูณหะวัณ (ยศในขณะนั้น) เป็นเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนาคนแรก

ปัจจุบัน นางสาวมรกต ศรีสวัสดิ์ ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา (เขตอาณาครอบคลุมสาธารณรัฐสโลวักและสาธารณรัฐโลวีเนีย) นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังได้แต่งตั้งให้ (1) นายมักซิมิเลียน คอเรท (Maximilian Coreth) ดำรงตำแหน่งกงสุลกิตติมศักดิ์ ณ เมืองซาลซ์บูร์ก (Salzburg) (2) นายคริสท็อฟ สวาริอฟสกี (Christoph Swarovski) ดำรงตำแหน่งกงสุลกิตติมศักดิ์ ณ เมืองอินส์บรุค (Innsbruck) และอยู่ระหว่างแต่งตั้งให้นายเยอร์เก็น พิฟเฟอร์ (Jürgen Piffer) ดำรงตำแหน่งกงสุลกิตติมศักดิ์ ณ เมืองดอร์นบิรน์ (Dornbirn)

สำหรับฝ่ายออสเตรีย รัฐบาลออสเตรียกำลังดำเนินการแต่งตั้งนายวิลเฮลม มักซิมิเลียน ดอนโก (Wilhelm Maximilian Donko) ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทยแทนนางอีวา ฮาเกอร์ (Eva Hager) ซึ่งจะครบวาระการประจำการ นอกจากนี้ รัฐบาลออสเตรียยังได้แต่งตั้งให้ (1) นายรูดอล์ฟ โฮเฟอร์ (Rudolf Hofer) ดำรงตำแหน่งกงสุลใหญ่กิตติมศักดิ์ สาธารณรัฐออสเตรีย ณ เมืองพัทยา (2) นางวนิดา หงษ์หยก ดำรงตำแหน่งกงสุลกิตติมศักดิ์ สาธารณรัฐออสเตรีย ณ จังหวัดภูเก็ต (3) นายเรืองนาม ใจกว้าง ดำรงตำแหน่งกงสุลกิตติมศักดิ์ สาธารณรัฐออสเตรีย ณ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ (4) นายนิโคเลาส์ พรากเซนสกี (Nikolaus Prachensky) ดำรงตำแหน่งกงสุลกิตติมศักดิ์สาธารณรัฐออสเตรีย ณ จังหวัดเชียงใหม่

ในปี 2562 ไทยและออสเตรียร่วมกันเฉลิมฉลอง 150 ปี สัมพันธไมตรี หากนับการลงนามในหนังสือสัญญาทางไมตรี การค้า และการเดินเรือ เมื่อปี 2412 ถือเป็นจุดเริ่มต้นอย่างเป็นทางการของสัมพันธไมตรีระหว่างสองประเทศ โดยในห้วงปี 2560-2561 สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนาได้หารือกับกรมการทูตวัฒนธรรม กระทรวงการต่างประเทศออสเตรีย และสถานเอกอัครราชทูต

ออสเตรียประจำประเทศไทย และเห็นพ้องที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสสำคัญนี้ อันจะเป็นการยกระดับความตระหนักรู้ของประชาชนแต่ละฝ่ายและกระชับความสัมพันธ์ระดับประชาชนต่อประชาชน เช่น

- การจัดทำตราสัญลักษณ์ 150 ปี สัมพันธไมตรีไทย-ออสเตรีย
- การจัดแสดงดนตรีโดยวงดุริยางค์ของสถาบันดนตรีกลายาณิวัฒนา โดยร่วมกับมหาวิทยาลัยดนตรีและศิลปะการแสดงแห่งกรุงเวียนนา (Universität für Musik und darstellende Kunst Wien: mdw) ณ โรงละครพระราชวังเชินบรุนน์ ในวันที่ 23 มิถุนายน 2562 ในการนี้ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงเป็นองค์ประธานในการแสดงดังกล่าว
- การจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึก 150 ปี มิตรภาพ ไทย-ออสเตรีย โดยจัดทำเป็น 2 ภาษา (ไทยและเยอรมัน) ในเล่มเดียวกัน
- การจัดพิมพ์หนังสือแปลวรรณกรรมเด็กของออสเตรีย และการจัดพิมพ์หนังสือภาษาเยอรมันในหัวข้อนิทานและตำนานพื้นบ้านของไทย
- นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งริเริ่มโดยหน่วยงานไทยอื่น ๆ และอาจสามารถรวมเข้าเป็นกิจกรรมในโอกาส 150 ปี สัมพันธไมตรีไทย-ออสเตรีย ได้ด้วย เช่น การจัดนิทรรศการที่นิทรรศน์รัตนโกสินทร์ของ NIA และการแสดงการขับร้องโดยศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

1.1 การเมือง

- ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับรัฐออสเตรียเป็นไปอย่างราบรื่นและดีขึ้น หลังจากเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2560 คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปได้ปรับข้อมติเกี่ยวกับประเทศไทยโดยให้ประเทศสมาชิกสามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองในทุกระดับกับประเทศไทย ฝ่ายออสเตรียได้เริ่มกลับมามีปฏิสัมพันธ์กับไทยทางการเมือง โดยมีการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้แทนระดับสูงของทั้งสองฝ่ายเป็นระยะ
- กลไกการหารือทวิภาคีที่สำคัญ คือ การประชุมคณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือด้านการค้าระหว่างไทยกับออสเตรีย (Joint Working Group on Trade) ในระดับรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งกระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานหลักฝ่ายไทย และมีการประชุมครั้งแรก เมื่อปี 2533 ณ กรุงเทพฯ โดยมีนายพงศ์ สารสิน รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานฝ่ายไทย และนายฟรานซ์ วรานิตซกี (Franz Vranitzky) นายกรัฐมนตรีออสเตรียเป็นประธานฝ่ายออสเตรีย

1.2 การค้า (แหล่งข้อมูล: กรมการค้าระหว่างประเทศ)

- ในปี 2563 ไทยและออสเตรียมีปริมาณการค้ารวม 742 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นการส่งออก 226 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และนำเข้า 516 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยไทยขาดดุลการค้า 290 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

- สำหรับสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปออสเตรีย ได้แก่ เครื่องสำอาง สบู่ และผลิตภัณฑ์รักษาผิว เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ อัญมณี และเครื่องประดับ หม้อแปลงไฟฟ้าและส่วนประกอบ รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ หม้อแบตเตอรี่ และส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องนุ่งห่ม

- สินค้านำเข้าจากออสเตรียมาไทย ได้แก่ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่งและทองคำ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า กระจก แก้ว และผลิตภัณฑ์ รถไฟ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม เคมีภัณฑ์ รถยนต์ ผลิตภัณฑ์ทำจากพลาสติก

1.3 การลงทุน

- ออสเตรียเข้ามาลงทุนในไทยกว่า 100 บริษัท โครงการจากออสเตรียที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) ในปี 2563 มีจำนวน 1 โครงการ รวมมูลค่า 2,476 ล้านบาท

- บริษัทเลนซิง (Lenzing) ผู้ผลิตเส้นใยเซลลูโลสชั้นนำของออสเตรียเป็นบริษัทที่ได้รับการส่งเสริมจาก BOI ภายใต้นโยบายส่งเสริมการลงทุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบคลัสเตอร์ ตั้งแต่วันที่ 25 เมษายน 2560 โดยตอบรับมติไปในวันที่ 11 กรกฎาคม 2560 ปัจจุบันดำเนินกิจการภายใต้ชื่อบริษัท เลนซิง (ไทยแลนด์) จำกัด เพื่อดำเนินกิจการผลิต Lyocell Fibre กำลังการผลิต 100,000 ตัน/ปี เงินลงทุน 11,157 ล้านบาท มีการจ้างงานคนไทย 317 คน ต่างชาติ 10 คน โครงการตั้งอยู่ที่เขตอุตสาหกรรมของบริษัท 304 อินดัสเตรียลปาร์ค ต.ท่าตูม อ.ศรีมหาโพธิ์ ปราจีนบุรี อยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้งฐานการผลิต

- ในส่วนของการลงทุนของไทยในออสเตรีย ในปี 2559 บริษัท เอสวีไอ จำกัด (มหาชน) ของไทยได้ซื้อกิจการบริษัทซีเดล กรุ๊ป (Seidel Group) ของออสเตรียโดยสมบูรณ์ (ร้อยละ 100) โดยบริษัท ซีเดล กรุ๊ป เป็นบริษัทผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีโรงงานทั้งในออสเตรีย สโลวาเกีย สโลวีเนีย และฮังการี มีพนักงานรวม 700 คน มีรายได้จากการประกอบการ ปีละประมาณ 90 ล้านยูโร ทั้งนี้ บริษัทเอสวีไอ จำกัด (มหาชน) ตั้งเป้าจะเพิ่มรายได้จาก การประกอบการไว้ที่ 400 ล้านยูโรต่อปีด้วย

- นอกจากนี้ ในปี 2560 บริษัท ยู ซิตี ของไทย ได้เข้าลงทุนในกลุ่มเครือโรงแรม Vienna House ของออสเตรีย เป็นมูลค่า 330 ล้านยูโร ส่งผลให้บริษัท ยู ซิตี เป็นเจ้าของเครือโรงแรมซึ่งมีสาขา 32 แห่ง ในยุโรป และ 26 แห่ง ในเอเชียและตะวันออกกลาง

- ในปี 2553 บริษัท S&P ได้ลงทุนตั้งร้านอาหารภัทราชื่นในใจกลางกรุงเวียนนา ให้บริการอาหารไทยระดับสูงในลักษณะ fine-dining ซึ่งได้ช่วยยกระดับและเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีของอาหารไทยต่อชาวออสเตรียได้อย่างดียิ่ง

1.4 การท่องเที่ยว

ในปี 2562 มีนักท่องเที่ยวชาวออสเตรียเดินทางมาประเทศไทย จำนวน 35,524 คน ในขณะที่ชาวไทยมาออสเตรียประมาณ 50,394 คน

ชุมชนไทยในสาธารณรัฐออสเตรีย มีคนไทยในสาธารณรัฐออสเตรียจำนวน 5,200 กว่าคน เป็นนักเรียนประมาณ 80 คน ที่เหลือเป็นแรงงานและแม่บ้าน ออสเตรียมีร้านอาหารไทย 29 ร้าน (คนไทยเป็นเจ้าของร้อยละ 90) ร้านนวดและสปาเกือบ 40 ร้านเครือข่ายคนไทยที่สำคัญ ได้แก่ สมาคมไทย-ออสเตรีย สมาคมเพื่อนไทย (เน้นการช่วยเหลือหญิงไทยและคนไทยในออสเตรีย ให้สามารถช่วยเหลือตัวเองและพึ่งพากันได้มากขึ้น) และกลุ่มนักเรียนและนักวิจัยไทยในออสเตรีย นอกจากนี้ ยังมีวัดไทย 8 แห่ง ได้แก่ (1) วัดไทยออสเตรียธรรมาราม กรุงเวียนนา (2) วัดไทยอินส์บรุค เมืองอินส์บรุค (3) วัดพุทธธรรม เมืองกราซ (Graz) (4) วัดแสงธรรมปทีป เมืองคลาเกนฟูร์ (Klagenfurt) (5) วัดญาณสังวร กรุงเวียนนา (6) วัดพุทธออสเตรีย กรุงเวียนนา (7) วัดพุทธออสเตรีย เมืองลินซ์ (Linz) และ (8) วัดไทยสามัคคีธรรมาราม-ทิโรล รัฐทิโรล (Tirol)

1.5 ความร่วมมือด้านอื่น ๆ

1.5.1 ความร่วมมือด้านการศึกษา

ความร่วมมือด้านการศึกษาเป็นสาขาความร่วมมือระหว่างไทยกับออสเตรีย ที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด ที่ผ่านมามีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปะ โดยได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ มาตั้งแต่ปี 2527 อาทิ การมอบทุนการศึกษา ในระดับปริญญาเอกและทุนวิจัยหลังปริญญาเอกเป็นประจำทุกปี

นอกจากนี้ ในปี 2557 สาธารณรัฐออสเตรียร่วมกับประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม) ได้จัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยอาเซียนกับมหาวิทยาลัยในยุโรป (ASEAN-European Academic University Network หรือ ASEAN-UNET) โดยมีไทยเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีสมาชิกรวม 84 สถาบันจาก 18 ประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครือข่าย การดำเนินกิจกรรมความร่วมมือด้านวิชาการ เทคโนโลยี และศิลปะร่วมกันกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศสมาชิก ซึ่งรวมไทย สาธารณรัฐออสเตรีย ประเทศสมาชิกอาเซียน และประเทศในภูมิภาคยุโรปอื่น (สาธารณรัฐเช็ก สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐอิตาลี สาธารณรัฐสโลวาเกีย สาธารณรัฐโปรตุเกส สาธารณรัฐสโลวัก ราชอาณาจักรสเปน สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน และ สาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน)

ในด้านการอาชีวศึกษา สาธารณรัฐออสเตรียเริ่มต้นความร่วมมือด้านการอาชีวศึกษากับไทยนับตั้งแต่ปี 2512 โดยจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคสตัทท์บวร์ค ซึ่งฝ่ายออสเตรียให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ เครื่องจักร และการฝึกอบรม เพื่อผลิตช่างเทคนิคที่ได้มาตรฐานเมื่อปลายปี 2559 วิทยาลัยเทคนิคสตัทท์บวร์คได้เปิดตัวหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขาเทคโนโลยีระบบขนส่งบนรางเป็นที่แรกในประเทศไทย ซึ่งเป็นผลมาจากความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในยุโรป ผู้ประกอบการด้านระบบขนส่งบนราง และภาคเอกชนที่ดำเนินงานด้านเทคโนโลยีระบบราง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตช่างเทคนิคด้านการขนส่งระบบรางในประเทศไทย โดยสาขาเฉพาะทางที่สาธารณรัฐออสเตรียมีศักยภาพ ได้แก่ สวิตช์สลับราง (railway switcher) และการบำรุงรักษาราง (railway maintenance)

1.5.2 ความร่วมมือในด้านเมืองอัจฉริยะและการบริหารจัดการเมือง หน่วยงานของไทยอยู่ระหว่างการหารือกับกรุงเวียนนาเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ที่จะร่วมมือในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ

2. ความตกลงที่สำคัญกับประเทศไทย

ความตกลงที่ได้ลงนามแล้ว 7 ฉบับ

2.1 ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ (ลงนามเมื่อ 25 เมษายน 2509)

2.2 ความตกลงว่าด้วยการบริการเดินอากาศ (ลงนามเมื่อ 11 เมษายน 2516)

2.3 ความตกลงว่าด้วยการยกเว้นการตรวจลงตราแก่ผู้ถือหนังสือเดินทางทูตและราชการ (ลงนามเมื่อ 26 เมษายน 2524)

2.4 อนุสัญญาว่าด้วยการเว้นการเก็บภาษีซ้อนและการป้องกันการเลี่ยงรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวกับภาษีเก็บจากเงินได้และจากทุน (ลงนามเมื่อ 8 พฤษภาคม 2528)

2.5 ความตกลงว่าด้วยการโอนตัวผู้กระทำความผิดและความร่วมมือในการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาในคดีอาญา (ลงนามเมื่อ 8 กันยายน 2535)

2.6 ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านการรถไฟ (ลงนามเมื่อ 23 มีนาคม 2539)

2.7 ความตกลงปฏิบัติต่างตอบแทนว่าด้วยการใช้วิทยุสมัครเล่น (แลกเปลี่ยนหนังสือระหว่างกันเมื่อเดือนเมษายน 2545)

นโยบายประเทศไทย 4.0

นโยบายประเทศไทย 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โดยมีฐานคิดหลัก คือ (1) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม (2) เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศ ด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และ (3) เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น ประเทศไทย 4.0 มุ่งพัฒนา วิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย ดังนี้

1. กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น สร้างเส้นทางธุรกิจใหม่สำหรับวิสาหกิจเริ่มต้นด้านเทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น
2. กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น พัฒนาเทคโนโลยีสุขภาพ เทคโนโลยีการแพทย์ สปา เป็นต้น
3. กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์ เป็นต้น
4. กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์ และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว เช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน เทคโนโลยีการศึกษา อี-มาร์เก็ตเพลส อี-คอมเมิร์ซ เป็นต้น
5. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง เช่น เทคโนโลยีการออกแบบธุรกิจไลฟ์สไตล์ เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นต้น

โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ อีอีซี

อีอีซีเป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ในเขต 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 และต่อยอดความสำเร็จของแผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก หรือ Eastern Seaboard ซึ่งดำเนินมาตลอดกว่า 30 ปีที่ผ่านมา

อีอีซีกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการลงทุนอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค เพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการลงทุน และการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจและการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพื้นที่ รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจัดระบบการสะสมเทคโนโลยี เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย EEC ประกาศเขตส่งเสริมเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยนักลงทุนจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี

และสิทธิประโยชน์ด้านอื่น ๆ รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจอีกด้วย โดยได้มีการประกาศรายชื่อเขตส่งเสริมเพื่อกิจการพิเศษที่ประกาศแล้ว ได้แก่ เขตส่งเสริมรูปแบบนิคมอุตสาหกรรม จำนวน 21 แห่ง เขตส่งเสริมรูปแบบอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษเฉพาะด้าน (Cluster) จำนวน 2 แห่ง

อีอีซีกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย 12 อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ อุตสาหกรรมดิจิทัล อุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ และอุตสาหกรรมพัฒนาบุคลากรและการศึกษา

ด้านการพัฒนาบุคลากรและการศึกษา อีอีซีได้ศึกษาความต้องการแรงงานทั้งในระดับอาชีวะและปริญญาตรีในทุกอุตสาหกรรมกลุ่มงาน เพื่อวางแผนพัฒนาบุคลากรกับความต้องการ โดยผลการศึกษาพบว่า²⁷ ระหว่างปี 2562-2566 มีความต้องการแรงงาน จำนวน 475,668 อัตรา ประกอบด้วยกลุ่มงานด้านดิจิทัล สัดส่วนสูงถึงร้อยละ 24 (116,222 คน) ด้านโลจิสติกส์ ร้อยละ 23 (109,910 คน) ด้านอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ร้อยละ 12 (58,288 คน) เป็นต้น โดยอีอีซีบูรณาการการทำงานระหว่าง 3 กระทรวง คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกระทรวงแรงงาน พัฒนาการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม เน้นการพัฒนาการศึกษาพื้นฐานและภาษา สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับอุตสาหกรรมและเครือข่ายสถานศึกษา พัฒนาระบบนิเวศการศึกษาใหม่ สนับสนุนศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ และร่วมพัฒนาการผลิต 4.0 และ 5G ทั้งนี้ เพื่อสร้างความพร้อมให้กำลังคนมีความรู้ความสามารถเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมาย ในขณะเดียวกันจะสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการในการสร้างธุรกิจรูปแบบใหม่ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตที่ทำให้สามารถบริหารจัดการห่วงโซ่การผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย

²⁷ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, การพัฒนาทักษะบุคลากรตามแนวทาง EEC Model, [ออนไลน์], 2561, แหล่งที่มา: <https://www.eeco.or.th/th/eec-model>.

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580) จัดทำขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2560 เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง”

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดประเด็นการพัฒนารวม 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน²⁸ มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปพิจารณาถึงทิศทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศ ในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของ เศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคู่มือใหม่ รวมถึงปรับปรุงแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและ

²⁸ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ).

การลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของ
คนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายในการ
พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ
สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบ
ต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลัก
คิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม พัฒนาการเรียนรู้
เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษา

ท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทย
ที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัด
ของตนเอง

นโยบายเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว
(Bio-Circular-Green Economy)

นโยบายเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy) คือโมเดลในการพัฒนา 3 เศรษฐกิจไปพร้อมกัน ได้แก่

1. เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) คือ การนำทรัพยากรชีวภาพมาผลิตให้คุ้มค่าที่สุด โดยใช้เทคโนโลยีช่วย
2. เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) คือ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้
3. เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) คือ การสร้างนวัตกรรมและจัดการสภาพสังคมให้กระทบสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม สร้างความมั่นคงด้านอาหาร สาธารณสุข พลังงาน และการจ้างงาน และความยั่งยืนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

BCG Mode²⁹ มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสอดคล้องกับหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficient Economy Philosophy: SEP) ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย โดย BCG Model ทำหน้าที่บูรณาการการพัฒนาตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม สร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรม ด้วยกลไกตุลาการ คือ รัฐ-เอกชน-วิชาการ-ประชาชน

โมเดล BCG Model มุ่งยกระดับความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนให้กับ 4 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-curves) ได้แก่ สาขาเกษตรศาสตร์เกษตรและอาหาร สาขาเกษตรศาสตร์สุขภาพและการแพทย์ สาขาเกษตรศาสตร์พลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ และสาขาเกษตรศาสตร์ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่ง สาขาเกษตรศาสตร์ทั้ง 4 สาขาข้างต้นมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในปี 2561 สูงถึง 3.4 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 21 ของ GDP ทั้งหมด และมีการจ้างแรงงานรวมกันสูงถึง 16.5 ล้านคน หรือประมาณครึ่งหนึ่งของการจ้างงานรวมของประเทศ

²⁹ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2569, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม).

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวชมพูนุช ชมภูคำ

ประวัติการศึกษา

- อักษรศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง)
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกภาษาเยอรมัน โทภาษาอังกฤษ
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมอนเทอเรย์ สหรัฐอเมริกา
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2537 เจ้าหน้าที่การทูต 3 สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงการต่างประเทศ
- พ.ศ. 2538–พ.ศ. 2540 ลาศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. 2540 เจ้าหน้าที่การทูต 4 กองสนเทศเศรษฐกิจ
กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
- พ.ศ. 2546 เจ้าหน้าที่การทูต 5 กองตะวันออกกลาง กรมเอเชียใต้ ตะวันออก
กลางและแอฟริกา กระทรวงการต่างประเทศ
- พ.ศ. 2548 เจ้าหน้าที่การทูต 6 กองตะวันออกกลาง กรมเอเชียใต้ ตะวันออก
กลางและแอฟริกา กระทรวงการต่างประเทศ
- พ.ศ. 2551 เจ้าหน้าที่การทูต 6 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ
กระทรวงการต่างประเทศ
- พ.ศ. 2552 เจ้าหน้าที่การทูต 6 สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงการต่างประเทศ
- พ.ศ. 2553 เจ้าหน้าที่การทูต 6 สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงการต่างประเทศ
- พ.ศ. 2555–พ.ศ. 2557 เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา
- พ.ศ. 2557–พ.ศ. 2559 ที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา
- พ.ศ. 2559–พ.ศ. 2560 นักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา) กองเศรษฐกิจ กรมอาเซียน
กระทรวงการต่างประเทศ
- พ.ศ. 2560–พ.ศ. 2562 นักการทูตชำนาญการพิเศษ กองเศรษฐกิจ กรมอาเซียน

ตำแหน่งปัจจุบัน

อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา